

BOSNA I HERCEGOVINA

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

IZVJEŠĆE O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2011. GODINI

Bosna i Hercegovina

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠĆE O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2011. GODINI**

Tuzla, prosinac 2011. godine

Sadržaj

1.	UVOD.....	1
2.	SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE.....	3
3.	KLJUČNE AKTIVNOSTI.....	5
3.1	Pravila DERK-a	5
3.2	Dokumenta koja odobrava DERK	8
3.3	Postupci izdavanja licenci	10
3.4	Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata	11
3.5	Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sustava	12
3.6	Postupci odobrenja tarifa.....	14
3.7	Tržište električne energije	17
3.8	Energetska statistika.....	23
3.9	Ostale aktivnosti.....	25
4.	MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI.....	28
4.1	Energetska zajednica.....	28
4.2	Regionalna asocijacija energetskih regulatora – ERRA	35
4.3	Meditranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa – MEDREG	36
4.4	Međunarodna konfederacija energetskih regulatora – ICER	38
4.5	Međunarodna mreža energetskih regulatora – IERN.....	38
5.	REVIZIJSKO IZVJEŠĆE.....	40
6.	TEMELJNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2012. GODINI	42
PRILOZI		
A:	Temeljni podaci o elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine.....	45
B:	Temeljni elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine.....	46
C:	Karta elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine	47

1. UVOD

Aktivnosti u energetske sektoru Bosne i Hercegovine koje su obilježile i 2011. godinu odnose se na prihvatanje europskih energetske tržišnih principa. Sigurnost opskrbe, konkurencija i održivost predstavljaju imperativ u primjeni nove energetske pravne stečevine Europske unije o internom energetske tržištu.

Kao dio ovih aktivnosti odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju napušten je dosadašnji koncept tarifiranja prijenosnih usluga i tekst važeće *Metodologije za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, rad neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge* usklađen sa Uredbom 1228/2003/EC o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije. Ova promjena u pravnom i regulatornom okviru formalno je ispunjenje još jedne obveze BiH u provedbi pravne stečevine Europske unije (u daljnjem tekstu: *acquis* EU) i ostvarenju zajedničkih ciljeva Energetske zajednice. Na žalost, novi regulatorni pristup još nije mogao biti primijenjen zbog nedonošenja odluka o tarifama za usluge prijenosa električne energije i rad neovisnog operatora sustava.

U ovoj je izvještajnoj godini DERK iskoristio svoje zakonom proširene i upotpunjene ovlasti da razvije cjelovit regulatorni okvir za opskrbu električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine koja se na ovom prostoru do sada obavljala u uvjetima nepotpune regulative. Izdavanjem odgovarajuće licence Javnom poduzeću "Komunalno Brčko" omogućeno je obavljanje djelatnosti distribucije i opskrbe električnom energijom u jedinstvenom elektroenergetskom sustavu BiH. Kupcima je osiguran slobodan pristup elektroenergetskoj mreži i opskrba električnom energijom pod jednakim uvjetima. Donošenjem niza propisa prostor Brčko Distrikta BiH je ne samo integriran u jedinstveni regulatorni okvir i tržište električne energije BiH, već svojim rješenjima u pogledu korištenja garantiranih prava određenih kategorija kupaca na slobodan izbor opskrbljivača prednjači u prilagodbi tržišnog ambijenta zahtjevima europske prakse.

Elektroenergetski sustav BiH je radio stabilno i tijekom 2011. godine, iako u bitno težim uvjetima od prošlogodišnjih. Nepovoljne hidrološke prilike tijekom cijele godine značajno su smanjile opseg proizvedene električne energije iz hidroelektrana (4.326 GWh ili 46% manje u odnosu na prethodnu godinu). Mada je historijski rekordna proizvodnja ostvarena u termoelektranama od 9.588 GWh ove pokazatelje djelomično kompenzirala, ukupno ostvarena proizvodnja od 14.049 GWh je ipak bila niža za oko 2.000 GWh (13%).

Ukupno ostvarena potrošnja, najveća do sada, iznosila je 12.593 GWh, odnosno 2,7% više nego u prethodnoj godini. Kupci priključeni na prijenosnu mrežu preuzeli su 2.758 GWh

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je neovisna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i jednakopravnosti, i ima jurisdikcije i odgovornosti nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sustava i međunarodnom trgovinom električnom energijom, kao i nad proizvodnjom, distribucijom i opskrbom kupaca električne energije u Brčko Distriktu BiH.

DERK je neprofitna institucija i financira se iz regulatornih naknada koje plaćaju licencirani subjekti.

(9,8% više nego u 2010. godini), a kupci na distributivnoj mreži 9.475 GWh (0,8% više). Ukupna prodaja kupcima u BiH povećana je za 3,4% i iznosila je 11.008 GWh. U 2011. godini izvoz električne energije značajno je smanjen, kao posljedica smanjene proizvodnje. Ukupno je izvezeno 2.586 GWh, što je tek polovica od vrijednosti izvoza iz prethodne godine. Registrirani tranzit električne energije preko prijenosne mreže BiH iznosio je 2.329 GWh, što je smanjenje od 15% u odnosu na prethodnu godinu.

Maloprodajno tržište električnom energijom u BiH i dalje karakterizira dominacija elektroprivreda koje tradicionalno opskrbljuju 1.459.624 kupaca, svaka na svom (*de facto* ali ne i *de iure*) ekskluzivnom geografskom području.

Neovisni operator sustava u BiH ostvario je očekivane prihode i rashode. Elektroprijenos BiH je poslovao stabilno i profitabilno na razini svojih standardnih godišnjih ostvarenja ali i dalje sa neučinkovitim upravljačkim ustrojem. Uprava i Upravni odbor su, i pored inzistiranja DERK-a, propuštali da donose i takve odluke koje su isključivo u njihovoj kompetenciji, a ne Skupštine akcionara/dioničara Kompanije. Tako npr. Kompanija i dalje nerazumno propušta ostvarivati dodatne financijske prihode neoročavanjem do sada akumuliranih sredstava deponiranih na računima i sprječava pristup brojilima u Operativnom području Banja Luka kao i na dijelu međudržavnih dalekovoda. Neadekvatan pristup brojilima uzrokuje smanjenje kvalitete upravljanja elektroenergetskim sustavom, otežava balansiranje sustava BiH unutar kontrolnog bloka SHB (Slovenija-Hrvatska-BiH) i primorava operatora sustava da koristi manje kvalitetan skup podataka u obračunu pomoćnih usluga.

Pred relevantnim kreatorima politike i vlasnicima Kompanije je teška i neodloživa zadaća da osiguraju funkcionalan rad Kompanije ispostavom preciznih zahtjeva i jasnih poruka svima, prije svega Upravi i Upravnom odboru, koji su najodgovorniji za daljni napredak i razvoj Kompanije, u interesu akcionara/dioničara i svih korisnika elektroenergetskog sustava BiH.

Izvješće o radu DERK-a u 2011. godini omogućava pregled ciljeva više programa i projekata raznih institucija a osobito Europske komisije i Energetske zajednice, koji podupiru realizaciju obveza energetskeg sektora BiH.

Revizijsko izvješće za još jednu poslovnu godinu ukazuje da DERK racionalno raspolaže svojim sredstvima, na tragu preporuka i zahtjeva nadležnih radnih tijela i oba doma Parlamentarne skupštine BiH, objektivno i istinito prikazujući njihov utrošak i stanje.

2. SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju je utemeljila Parlamentarna skupština BiH donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH i imenovanjem članova Komisije.

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine su:

- Mirsad Salkić, sa drugim mandatom od 5 godina (od 30. prosinca 2009. do 29. prosinca 2014. godine) i
- Nikola Pejić, sa mandatom od 5 godina (od 25. rujna 2007. do 24. rujna 2012. godine).

Član Komisije iz Republike Srpske je

- Milorad Tuševljak, sa mandatom od 5 godine (od 10. kolovoza 2011. do 9. kolovoza 2016. godine).

Do izbora gospodina Tuševljaka, funkciju člana Komisije obnašao je mr Vladimir Dokić.

Od uspostave DERK-a članovi Komisije se na jednakopravnoj osnovi rotiraju na funkciji predsjedatelja svake godine. Ovu funkciju do 30. lipnja 2011. godine obnašao je Mirsad Salkić. Nikola Pejić aktualni je predsjedatelj Komisije do 30. lipnja 2012. godine.

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju organiziran je u četiri sektora:

- Sektor za tarife i tržišta,
- Sektor za licence i tehničke poslove,
- Sektor za pravne poslove,
- Sektor za finansijsko-administracijske poslove.

Council of
European
Energy
Regulators

FLORENCE SCHOOL OF REGULATION

DERK korištenjem raznovrsnih oblika nadgradnje znanja i iskustva, odnosno jačanjem svojih stručnih kapaciteta prati zahtjeve regulatorne prakse. Nova znanja se stječu na različitim strukovnim savjetovanjima, konferencijama i tematskim seminarima, u zemlji i inozemstvu, kao i učenjem na daljinu (*distance e-learning*). Posebito se koriste obrazovni programi Regionalne asocijacije energetskih regulatora (ERRA) i Škole regulacije u Firenci (FSR). Permanentan doprinos stručnom usavršavanju predstavljaju i posebite radionice u organizaciji Tajništva Energetske zajednice, a specifičan segment stručnog usavršavanja u 2011. godini odnosio se na program Diplomatske akademije u Beču, koja je u suradnji sa institucijama Energetske zajednice organizirala zapaženu obuku o diplomaciji u sektoru energije.

DERK će i dalje ljudske potencijale razvijati kroz već afirmirane ali i kroz nove metode obuke, te uporabu suvremene tehničke opreme. Opravdanost ovakvog opredjeljenja potvrđuju do sada

Izvješće o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2010. godini, razmatran je i usvojen na sjednicama oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine,

- *na 7. sjednici Zastupničkog doma održanoj 27. srpnja 2011. godine*
- *i na 5. sjednici Doma naroda održanoj 14. rujna 2011. godine.*

stečena profesionalna znanja i iskustva iz regulatorne prakse, koje osoblje sa uznapredovanim informatičkim, komunikacijskim i prezentacijskim vještinama sve uspješnije izlaže i na regionalnim međunarodnim strukovnim skupovima.

Pored stručnog usavršavanja svojih zaposlenika, DERK je, na adekvatan način, informirao i prenosio iskustva iz regulatorne prakse zaposlenicima reguliranih kompanija, a sudjelovao je i u stručnom usavršavanju osoblja drugih regulatornih tijela u regiji.

U izvještajnom razdoblju je samo tehnički neispravna ili otpisana i funkcionalno zastarjela oprema zamijenjivana novom i to kupljenom po povoljnijim cijenama od planiranih, a u funkciji smanjenja rashoda DERK-a odustalo se od korištenja nekih manje naprednih računalnih programa.

U radu DERK-a stvaraju se velike količine raznovrsne dokumentacije. Broj dokumenata i informacija je u stalnom porastu. Čuvanje, vrednovanje, izlučivanje i zaštitu registraturskog gradiva DERK kao njegov stvaralac organizira pod stručnim nadzorom Arhiva Bosne i Hercegovine. Ovakva kooperacija omogućava da se ovi procesi odvijaju po strukovnim principima, znanjima i preporukama i kroz međusobno upoznavanje dviju institucija.

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tijekom 2011. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju održala je 17 redovitih sjednica i 27 internih sastanaka, te organizirala šest javnih rasprava, od kojih su tri imale formalni karakter.

U izvještajnom razdoblju Komisija je usvojila ili odobrila više dokumenata. Ovo izvješće predstavlja najznačajnije od njih koji su, u pravilu, usvajani kroz procese javnih rasprava.

Otvorenost uvidu javnosti kroz konzultacije i komunikaciju sa svim zainteresiranim članovima stručne ali i šire javnosti temeljna je orijentacija Komisije koja pomaže provjeri ispravnosti predloženih rješenja prije njihovog konačnog usvajanja. Praksu međusobne razmjene pribavljenih komentara javnosti, u istim ili sličnim postupcima, primjenjuju sva tri regulatorna tijela za električnu energiju u Bosni i Hercegovini.

Na redovitim sjednicama razmatraju se i utvrđuju akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa zakonom propisanim ovlastima, a na internim sastancima se razmatraju pitanja i usvajaju akti organizacijsko-administracijske naravi.

U cilju pribavljanja komentara zainteresiranih osoba i javnosti na pravila i propise, ili bilo koji drugi dokument, DERK organizira opću raspravu. U cilju rješavanja tehničkih pitanja u tijeku postupka i obradbe proceduralnih ili suštinskih pitanja, održava se tehnička rasprava. U cilju utvrđivanja odlučujućih činjenica na osnovi kojih bi DERK mogao riješiti spor ili određene zahtjeve, održava se formalna rasprava.

Redovite sjednice i sve vrste javnih rasprava su otvorene za javnost.

3.1 Pravila DERK-a

Odluka o izmjeni Metodologije za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge

Metodologija za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, rad neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge, usvojena u lipnju 2005. godine, omogućava da se na pravednoj osnovi odrede cijene za usluge korištenja prirodnog monopola i istodobno osiguraju reguliranim kompanijama prihodi, koji su im potrebni za normalan rad.

Uzimajući u obzir europsku regulativu i praksu u oblasti tarifiranja usluga koje pružaju nacionalni operatori prijenosnog sustava, DERK je procijenio da su se stekli uvjeti za usklađivanje koncepta tarifiranja ovih usluga sa odredbama Uredbe 1228/2003/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. godine, o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije. Sa ovim ciljem DERK je na sjednici održanoj 6. rujna 2011. godine usvojio *Odluku o izmjenama i dopunama Metodologije za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge.*

Prigodom donošenja Odluke DERK je bio svjestan odredbi Uredbe 714/2009/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine, o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije, kao i odredbi Smjernica Europske komisije 838/2010 od 23. rujna 2010. godine o mehanizmu kompenzacije između operatora prijenosnog sustava i

zajedničkom regulatornom pristupu kod tarifiranja prijenosa električne energije.

Tajništvo Energetske zajednice pozdravilo je donošenje ove Odluke prepoznavajući spremnost bosanskohercegovačkih institucija da idu u korak sa provedbom Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

Radi lakše primjene Metodologije nakon nekoliko njenih izmjena DERK je sačinio Pročišćeni tekst ovog dokumenta i objavio ga u “Službenom glasniku BiH”, broj 93/11.

Uređenje regulativnog okvira za opskrbu električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu BiH

Promjenama Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH, kao i još nekoliko zakonâ u tijeku 2009. i 2010. godine, regulacija opskrbe električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu BiH, kao posebitom i do tada nepotpuno reguliranom dijelu jedinstvenog BiH tržišta, povjerena je državnom regulatoru.

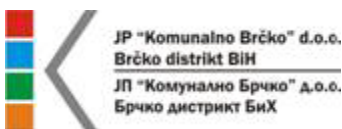
Tako je nastala obveza Državne regulatorne komisije za električnu energiju da razvije svu odgovarajuću regulativu i u djelatnostima proizvodnje, distribucije i opskrbe električnom energijom na ovom dijelu tržišta električne energije BiH. Državna regulatorna komisija je to najprije početkom 2011. godine učinila na privremenoj osnovi donošenjem pravila o proceduri za izdavanje privremenih licenci za obavljanje ovih djelatnosti i o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH.

Koncem 2011. godine regulaciju u elektroenergetskom sektoru Brčko Distrikta BiH Državna regulatorna komisija je završila donošenjem propisa na trajnim osnovima.

Pravilnik o izdavanju privremenih licenci za obavljanje djelatnosti distribucije i opskrbe električnom energijom u Brčko Distriktu BiH

Ovim Pravilnikom propisana je procedura za izdavanje privremenih licenci za obavljanje djelatnosti distribucije i opskrbe električnom energijom, za postojeću pravnu osobu sa sjedištem u Brčkom, koja obavlja javnu uslugu distribucije i opskrbe električnom energijom u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Temeljem ovih pravila izdata je privremena licenca Javnom poduzeću za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko”.

Pravilnik o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH

U skladu sa naprijed pomenutim proširenim nadležnostima koje se odnose na djelatnosti proizvodnje, distribucije i opskrbe kupaca električne energije u Brčko Distriktu BiH, usvojen je i *Pravilnik o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH*. Ovaj dokument je definirao pristup u donošenju privremene tarife u razdoblju do donošenja tarifa na temelju metodologije koja regulira izradbu tarifa za korisnike distributivnog sustava i tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH.

Metodologija za izradbu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH i Odluka o opskrbi kvalificiranih kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH

Nakon uspostave privremenih tarifa DERK je pristupio izradbi dokumenata koja će regulirati tarife za korištenje distributivne mreže i tarife za opskrbu kupaca u kategoriji kućanstva na području Brčko Distrikta BiH. Za razliku od ostalih kupaca, a u skladu sa odredbama Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, kupci iz kategorije kućanstva izlaze na tržište električne energije tek od 1. siječnja 2015. godine, do kada će se njihova opskrba odvijati u režimu reguliranih tarifa.

Nakon provedenog postupka i održane javne rasprave, 26. listopada 2011. godine donijeti su *Metodologija za izradbu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH* i *Odluka o opskrbi kvalificiranih kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH*.

Ova odluka omogućava uvođenje i uređenje tržišta električne energije i na području Brčko Distrikta BiH, čime su kupci električne energije na ovom području dobili ista prava i mogućnosti kao i kupci električne energije u ostalom dijelu Bosne i Hercegovine. Pored toga, Odluka predstavlja i korak dalje u kreiranju ambijenta za nesmetano nadmetanje tržišnih subjekata, a sve u cilju da kupci električne energije dobiju maksimalnu kvalitetu usluga po minimalnim cijenama.

3.2 Dokumenta koja odobrava DERK

Indikativni plan razvoja proizvodnje za razdoblje 2012. – 2021. godina

Indikativni plan razvoja proizvodnje se izrađuje svake godine za desetogodišnje razdoblje. Svrha plana je da informira sadašnje i buduće korisnike elektroenergetskog sustava o potrebama i postojećim projektima izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Istodobno, ovaj plan koristi se i kao jedan od osnova za izradbu *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže u Bosni i Hercegovini*, koji se, obuhvatajući i problematiku novih prekograničnih vodova, također treba izrađivati svake godine pokrivajući razdoblje od deset godina.

Temeljni cilj Indikativnog plana razvoja proizvodnje je analiza bilance snaga i energija na prijenosnoj mreži za narednih deset godina, prvenstveno za zadovoljenje domaćih potreba. Izradba ovog dokumenta je i u funkciji ispunjavanja obveza prema Operativnom priručniku Organizacije operatora prijenosnog sustava Europe – ENTSO-E (ranije UCTE). Neovisni operator sustava u BiH kao i svi drugi operatori sustava udruženi u ENTSO-E, ima obvezu da svake dvije godine, u sklopu europskog plana razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina (TYNDP) dostavlja svoje planove razvoja elektroenergetskog sustava BiH bazirane na potrošnji, proizvodnji (uključujući i nove izvore), te planiranim pojačanjima prijenosne mreže uključujući i interkonekcije. Navedene aktivnosti pretpostavljaju i podrazumijevaju punu koordinaciju na regionalnoj razini uz analizu mogućih zagušenja na internoj mreži i prekograničnim vodovima.

Koristeći iskustvo u pripremi prethodnih pet indikativnih planova, NOS BiH je za izradbu Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje od 2012. do 2021. godine osigurao kvalitetne ulazne podatke, kojim se plan ne samo vremenski pomjerio za jednu godinu, već i ažurirao i poboljšao. Prethodno obavljena javna rasprava o Indikativnom planu potvrdila je slaganje sa datim prognozama potrošnje, novim proizvodnim kapacitetima i bilancama snaga i energija na prijenosnoj mreži.

Bilance snaga i energija za narednih 10 godina upućuju na zaključak da je neophodno što prije početi sa realizacijom planirane dinamike izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Ukoliko dođe do daljeg prolongiranja rokova puštanja u pogon novih proizvodnih kapaciteta, realna je mogućnost da Bosna i Hercegovina u okviru planskog razdoblja bude suočena sa uvozom električne energije.

Odobravajući Plan DERK je još jednom konstatirao presudan utjecaj proaktivnog angažmana svih subjekata planiranja, te

osiguranja kvalitetnih podataka za uporabljivost ove vrste planova.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, na sjednici održanoj 9. kolovoza 2011. godine, donijela je Odluku o odobrenju Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje 2012. – 2021. godina.

Izmjene Mrežnog kodeksa

Prijedlog izmijenjenog i dopunjenog Mrežnog kodeksa je pripremio zajedničko povjerenstvo NOS-a BiH i Elektroprijenosa BiH, a potom ga je u skladu sa Pravilnikom o radu tehničkih komiteta razmotrio višečlani Tehnički komitet u kojem su bili zastupljeni i predstavnici elektroprivrednih poduzeća te licenciranih trgovaca električnom energijom.

Izmijenjeni i dopunjeni Mrežni kodeks, koji je DERK odobrio na sjednici 11. svibnja 2011. godine, nije pretrpio suštinske izmjene, ali na jasniji i precizniji način izražava prava i obveze NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i korisnika prijenosne mreže.

U novom tekstu Mrežnog kodeksa:

- Terminologija je usklađena sa ENTSO-E terminologijom i novim Operativnim priručnikom,
- Pojednostavljene su obveze korisnika u dostavljanju planskih podataka za nova postrojenja,
- Preciznije su definirani kriteriji za bilančno uključenje novih proizvodnih kapaciteta,
- Dodano je potpuno novo poglavlje o vjetroelektranama,
- Operativne procedure prilagođene su realnim uvjetima.

Kako je ENTSO-E u 2011. godini pokrenuo aktivnosti na donošenju mrežnih kodeksa vezanih za priključenje generatora, distributera i industrijskih potrošača, kao i standarda planiranja prijenosne mreže, čije se usvajanje predviđa tijekom 2012. godine, od NOS-a BiH kao člana ENTSO-E se očekuje da osigura usklađenost Mrežnog kodeksa BiH sa rezultatima pomenutih aktivnosti.

Dokumenta koja definiraju pravila rada Javnog poduzeća za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko”

Kao dio svojih obveza iz nekoliko noveliranih zakona Državna regulatorna komisija za električnu energiju odobrila je 8. prosinca 2011. godine primjenu tri dokumenta koja reguliraju oblast distribucije i opskrbe električnom energijom u Brčko Distriktu BiH, a koje je pripremio Javno poduzeće za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko” i to:

- Općih uvjeta za isporuku električne energije,
- Distributivnih mrežnih pravila, i
- Metodologije za utvrđivanje naknade za priključenje na distributivnu mrežu.

3.3 Postupci izdavanja licenci

Siječnja 2011. godine dodijeljena je privremena licenca Javnom poduzeću za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko Distrikt BiH da obavlja djelatnosti distribucije i opskrbe električnom energijom na području Brčko Distrikta BiH. Ista je novom odlukom DERK-a usklađena sa kasnije uspostavljenim obvezama licenciranog subjekta da obavlja funkcije dodijeljenog i pričuvnog opskrbljivača (*iz osnova Odluke o opskrbi kvalificiranih kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH.*)

U tijeku 2011. godine, zbog isteka roka važenja prethodno izdatih *privremenih* dvogodišnjih licenci provedeni su postupci i izdate *nove* licence sa razdobljem važenja od 5 godina, u djelatnosti međunarodne trgovine vlasnicima dosadašnjih privremenih licenci:

- “KORLEA” d.o.o. Mostar (siječanj 2011),
- “Alpiq Energija BH” d.o.o. Sarajevo (svibanj 2011).

Zahtjev za izdavanje privremene licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom, koji je podnio “LTS”, d.o.o. Banja Luka odbijen je s obzirom da podnositelj zahtjeva Regulatoru nije mogao podastrijeti dokaz o vrijednosti upisanog kapitala društva u iznosu od najmanje jedan milijun KM.

U tijeku su postupci na obradbi zahtjeva za izdavanje licence za međunarodnu trgovinu po zahtjevu “ČEZ BiH” d.o.o. Sarajevo i “Repower Adria” d.o.o. Sarajevo.

Kao vlasnici licence za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom, registrirani su i JP “Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne” d.d. Mostar, JP “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” d.d. – Sarajevo, MH “Elektroprivreda Republike Srpske” Matično poduzeće, a.d. Trebinje, “Energy Financing Team” d.o.o. Trebinje, EZPADA d.o.o. Čapljina, “GEN-I” d.o.o. Sarajevo, “Rudnap” d.o.o. Banja Luka, “Interenergo” d.o.o. Sarajevo, “HSE BH” d.o.o. Sarajevo te “ALUMINIJ” d.d. Mostar i “B.S.I.” d.o.o. Jajce (uvoz električne energije za vlastite potrebe).

Među licenciranim subjektima, podsjećanja radi, su i “Nezavisni operator sustava u Bosni i Hercegovini” Sarajevo i “Elektroprijenos Bosne i Hercegovine” a.d. Banja Luka, kojima su 2007. godine dodijeljene licence za obavljanje djelatnosti neovisnog operatora sustava, odnosno prijenosa električne energije.

“Elektroprijenos Bosne i Hercegovine” a.d. Banja Luka je svake godine pa i ove u odnosu na stanje prethodne godine ažurirao i prijavljivao promjene u Pregledima objekata koje koristi u obavljanju djelatnosti prijenosa električne energije, kao i u Pregledima dalekovoda koji nisu u vlasništvu Elektroprivnosa BiH i nisu u funkciji prijenosa električne energije u BiH, o čemu je DERK donosio odgovarajuće zaključke.

3.4 Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata

Tijekom godine DERK prati usklađenost djelovanja licenciranih subjekata sa propisanim uvjetima korištenja licenci, prije svega nadzorom reguliranih djelatnosti koje obavljaju NOS BiH i Elektroprivnos BiH. Praćenje aktivnosti vrši se analizom redovitih i izvanrednih izvješća koja podnose licencirani subjekti kao i putem posjeta vlasnicima licenci, sa ili bez najave. Vlasnici licenci podnose godišnja, polugodišnja, mjesečna i dnevna izvješća o pojedinim aktivnostima, kako onim financijske, tako i tehničke i organizacijske naravi. Također, dostupna su i izvješća vlasnika licenci o izvanrednim pogonskim događajima u sustavu.

Posjete stručnog osoblja DERK-a reguliranim subjektima omogućuju neposredan uvid u njihove dokumente i aktivnosti kao i izvođenje kompleksnijih analiza rada i financijske pozicije subjekata sa stajališta primjene odobrenih tarifa.

I ova je izvještajna godina bila bremenita problemima funkcioniranja Elektroprivnosa BiH. Neslaganja između članova kako Uprave tako i Upravnog odbora bila su povod zbog kojeg je Državna regulatorna komisija svoju zabrinutost stanjem i prijeku potrebu žurnosti nadilaženja blokada u radu Kompanije u više navrata potencirala i ponavljala Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – kreatoru politike u pogledu elektroprivnosnog sustava u Bosni i Hercegovini, kao i entitetskim vladama – vlasnicima, odnosno članovima Skupštine akcionara/dioničara Elektroprivnosa BiH.

Tako, na žalost i na štetu elektroenergetskog sektora BiH, neusuglašenost općih principa o investiranju u prijenosnu mrežu na području dva entiteta, o broju i strukturi zaposlenih u cijeloj Kompaniji, o načinu donošenja odluka na Upravi u Upravnom odboru Kompanije, o vođenju politike Kompanije, pitanja revizije Statuta i drugih internih akata Kompanije te pitanja

izbora vodećih kadrova u Upravi i Upravnom odboru Kompanije, ostaju i dalje primarna pitanja.

DERK vjeruje da su putevi za rješavanje ovih pitanja u velikoj mjeri trasirani usuglašavanjem temeljnih principa za daljni nastavak rada i funkcioniranja Elektroprijenosa BiH do kojih je došlo na sastanku premijera oba entiteta u funkciji vlasnika kompanije, održanom 30. studenoga 2011. godine. Očekuje se da verificiranjem dogovorenih principa na Skupštini akcionara/dioničara Elektroprijenosa BiH, čije održavanje je najavljeno za početak 2012. godine, rad Kompanije bude značajno unaprijeđen i oslobođen brojnih problema u funkcioniranju.

3.5 Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sustava

Elektroenergetski sustav BiH je u tijeku cijele godine radio stabilno. Svim korisnicima sustava je omogućen funkcionalan rad prema definiranim standardima kvalitete. Proizvođačima je omogućena puna realizacija planirane bilance proizvodnje, a trgovcima električnom energijom, sa odobrenom licencom, omogućene su sve transakcije.

Razdoblje od ožujka do svibnja 2011. godine, kao i u rujnu i listopadu, karakterizira pojava visokih napona u 220 i 400 kV mreži. Naponi su regulirani promjenom prijenosnog odnosa mrežnih transformatora, promjenom radnih režima pojedinih elektrana, kao i isključenjima dalekovoda u dogovoru sa susjednim operatorima.

Koncem 2011. godine crpno akumulacijska HE Čapljinina počinje sa redovitim crpnim režimom u tijeku noćnih sati.

U prijenosnom sustavu u pogon je puštena novoizgrađena trafostanica TS Sarajevo 11 sa odgovarajućim priključnim dalekovodima, a dalekovod 110 kV Bugojno – Kupres je pušten pod nominalni napon (prethodno korišten pod naponom 20 kV). U probni rad su pušteni novoizgrađeni 110 kV dalekovodi Livno – Tomislavgrad i Prozor/Rama – Tomislavgrad.

Druga polovica 2011. godine bila je hidrološki veoma sušna i sa niskim dotocima, te je došlo do značajnog pražnjenja akumulacija. Ovo je, kao što je već navedeno u uvodnom dijelu, nepovoljno utjecalo na proizvodnju električne energije iz hidroelektrana.

Kvaliteta rada elektroenergetskog sustava prati se analizom podataka Elektroprijenosa BiH o tehničkim aspektima rada prijenosnog sustava, koji se iskazuju pokazateljima kontinuiteta napajanja potrošača: SAIFI, SAIDI i ENS.

SAIFI (eng. System Average Interruption Frequency Index) označava prosječan broj prekida napajanja po kupcu tijekom godine

SAIDI (eng. System Average Interruption Duration Index) označava prosječno trajanje prekida napajanja u minutama po kupcu tijekom godine

ENS (eng. Energy Not Supplied) – neisporučena električna energija

Tabela 1: SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu

	2008	2009	2010	2011
SAIFI Planirani zastoji	2,49	1,89	2,06	0,90
SAIFI Neplanirani zastoji	1,58	1,73	1,00	0,94
SAIFI <i>Ukupno</i>	4,07	3,62	3,06	1,84
SAIDI Planirani zastoji (min/kupcu)	503,58	324,46	213,07	142,69
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	103,03	77,14	94,17	52,00
SAIDI <i>Ukupno (min/kupcu)</i>	606,60	401,6	307,24	194,69

Tabela 2: SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu uključujući i ispade SN odvoda uzrokovanih zastojima u distributivnoj mreži

	2008	2009	2010	2011
SAIFI Planirani zastoji	6,18	6,16	7,08	4,93
SAIFI Neplanirani zastoji	11,99	11,85	10,04	9,07
SAIFI <i>Ukupno</i>	18,17	18,01	17,12	14,00
SAIDI Planirani zastoji (min/kupcu)	847,61	810,02	533,78	516,17
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	877,17	661,66	742,87	459,32
SAIDI <i>Ukupno (min/kupcu)</i>	1.724,78	1.471,68	1.276,65	975,49

Pokazatelji tipa SAIFI i SAIDI se dobivaju praćenjem broja i trajanja zastoja u Elektroprijenosovim objektima, koji su za posljedicu imali prekid opskrbe kupaca izravno priključenih na prijenosnu mrežu i/ili beznaponsko stanje srednjonaponskih odvoda u trajanju duljem od tri minute.

U tabelama 1 i 2 prezentirani su pokazatelji tipa SAIFI i SAIDI za prethodne četiri godine. Tabela 1 uzima u obzir samo zastoje uzrokovane dešavanjima na mreži u nadležnosti Elektroprijenosa BiH, a tabela 2 i zastoje SN odvoda u Elektroprijenosovim trafo stanicama uzrokovanih dešavanjima u distributivnoj mreži.

Pokazatelji su znatno nepovoljniji u tabeli 2, s obzirom na razgranatost i veličinu distributivne mreže koja je u praksi češće podložna različitim vrstama kvarova.

Podaci o neisporučenoj električnoj energiji (ENS) usljed neplaniranih prekida opskrbe (ENS_{nepl}), kao i neisporučenoj električnoj energiji usljed planiranih prekida (ENS_{pl}) u EES BiH za razdoblje od 2008. do 2011. godine dati su u tabeli 3.

Neovisno od Elektroprijenosa BiH, slične indekse na distributivnoj razini, odnosno na naponskim razinama 35, 20 i 10 kV, prikupljaju sve kompanije koje obavljaju djelatnost distribucije električne energije.

Tabela 3. Neisporučena električna energija usljed zastoja na prijenosnoj mreži

	2008		2009		2010		2011	
	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min
ENS _{nepl}	1.526,60	17.642	1.570,86	17.683	1.340,79	22.865	906,80	14.593
ENS _{pl}	2.991,66	40.241	2.252,23	35.225	2.042,28	33.842	2.106,92	36.032
<i>Ukupno</i>	4.518,26	57.883	3.823,09	52.908	3.383,07	56.707	3.013,72	50.625

Tabela 4: Prosječno vrijeme prekida na VN prijenosnoj mreži po mjesecima u 2011. godini (min)

mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT	0,7698	0,6631	1,9833	10,9127	8,3742	10,6196	13,6533	4,2118	17,9519	15,3561	5,7561	6,4662

Od početka 2011. godine Elektroprijenos BiH je započeo sa obradom još jednog pokazatelja kontinuiteta napajanja tj. prosječnog vremena prekida na visokonaponskoj prijenosnoj mreži AIT (eng. *Average Interrupted Time*), čije je trajanje u minutama tijekom 2011. godine dato u tabeli 4.

3.6 Postupci odobrenja tarifa

Tarife za usluge prijenosa električne energije

Tarifni postupak za određivanje tarifa za usluge prijenosa električne energije, pokrenut na poticaj DERK-a zaključkom od 8. studenoga 2011. godine, trebao je implementirati koncept tarifiranja prijenosnih usluga usvojen izmjenama Metodologije koje su kreirane u skladu sa Uredbom 1228/2003/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. godine, o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije, koja je prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice postala obvezujuća za BiH.

Tarifni postupak je proveden primjenom svih procedura propisanih DERK-ovim pravilima i propisima. Pa iako su sve radnje u tarifnom postupku provedene, i pored visokog stupnja usuglašenosti o odlučujućim elementima i njihovim veličinama za određivanje prijenosne tarife, članovi Komisije nisu mogli donijeti jednoglasnu odluku o iznosu potrebnog prihoda prijenosne kompanije, odnosno tarifi za usluge prijenosa električne energije. Time je nastavljen kontinuitet primjene tarife određene travnja 2010. godine.

Međutim, preostale razlike u gledištima između članova Komisije i imperativ da važeće tarife budu u svemu usklađene sa obvezujućom europskom regulativom koja se odnosi na uvjete pristupa mreži i prekograničnu trgovinu električne

energije, daju osnova i prostora za približavanje stavova članova Komisije i novi pokušaj određivanja tarifa za usluge prijenosa tijekom 2012. godine.

Tarife za rad NOS-a i pomoćne usluge

Tarifni zahtjev za odobrenje tarifa rad neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge je redovita zakonska obveza NOS-a BiH.

U okviru ovog tarifnog postupka, mada su se članovi Komisije usuglasili o odlučujućim elementima i njihovim veličinama za određivanje tarife za rad neovisnog operatora sustava, nije postignuta suglasnost o vremenu stupanja na snagu nove tarife. Stoga je i u ovom slučaju nastavljen kontinuitet primjene tarife određene travnja 2010. godine. Za očekivati je da nova tarifa za rad NOS-a bude određena istodobno sa donošenjem odluke o tarifi za usluge prijenosa.

Usporedno sa postupkom utvrđivanja tarifa za rad NOS-a BiH vođen je i postupak za određivanje tarifa za pomoćne usluge.

Pomoćne usluge predstavljaju iznimno složen i važan činitelj sigurnosti rada elektroenergetskog sustava. Dosadašnju praksu funkcioniranja sustava pomoćnih usluga prati niz poteškoća kao izraz složenih i neuređenih odnosa između ključnih subjekata u elektroenergetskom sektoru. Neučinkovitosti sustava pomoćnih usluga doprinose također i druge okolnosti kao što su odsutnost ili nepoštivanje nominacija od strane elektroprivrednih kompanija. Zbog činjenice da ne postoje ili su nedostupni podaci svih neophodnih mjerenja za tačno utvrđivanje energetske veličine, elektroprivrede u BiH su u više navrata osporavale mjesečne obračune koje izrađuje NOS BiH.

Sagledavanjem svih specifičnosti i ukupnosti stanja i odnosa u elektroenergetskom sektoru u BiH, zaključeno je da u vrijeme donošenja odluke nije bilo realno niti moguće uvođenje novih elemenata u model pomoćnih usluga (energija u sekundarnoj regulaciji, negativna tercijarna regulacija i penaliziranje).

Određujući tarife za svaku pomoćnu uslugu pojedinačno, DERK je još jednom potvrdio obveze svih subjekata da unapređuju sustav pružanja pomoćnih usluga.

Državna regulatorna komisija planira da se u 2012. godini, razvije novi model pomoćnih, odnosno sustavnih usluga, baziran na tržišnim principima.

Tarife za kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH

- ***Odluka o privremenim tarifnim stavcima za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH (donijeta 27. siječnja 2011. godine)***

Odlukom DERK-a iz siječnja 2011. godine, na temelju *Pravilnika o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH* a do donošenja Metodologije (listopada 2011. godine) koja će to omogućiti na trajnim osnovama, preuzeti su privremeni tarifni stavci za nekvalificirane kupce po kojima su kupci opskrbljivani odlukama nadležnih tijela Brčko Distrikta BiH prije nego je određivanje tarifa prenijeto u nadležnost DERK-a.

- ***Odluka o tarifnim stavcima za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH***
- ***Odluka o tarifnim stavcima za nekvalificirane kupce električne energije iz kategorije kućanstva u Brčko Distriktu BiH***
- ***Odluka o određivanju troška električne energije dodijeljenog opskrbljivača u Brčko Distriktu BiH***

U skladu sa novousvojenom *Metodologijom za izradbu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH*, a po zahtjevu JP “Komunalno Brčko” i u redovitom tarifnom postupku, ovim trima odlukama (u prosincu 2011. godine) formalno i praktično je zaključen privremeni režim određivanja potrebnog godišnjeg prihoda JP “Komunalno Brčko” za djelatnost distribucije električne energije i opskrbe kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH.

Sumarno, prosječne krajnje cijene za potrošače na području Brčko Distrikta BiH zadržane su na istoj razini, sa manjim podešavanjima tarifa po određenim tarifnim elementima odnosno u određenim kategorijama potrošnje električne energije.

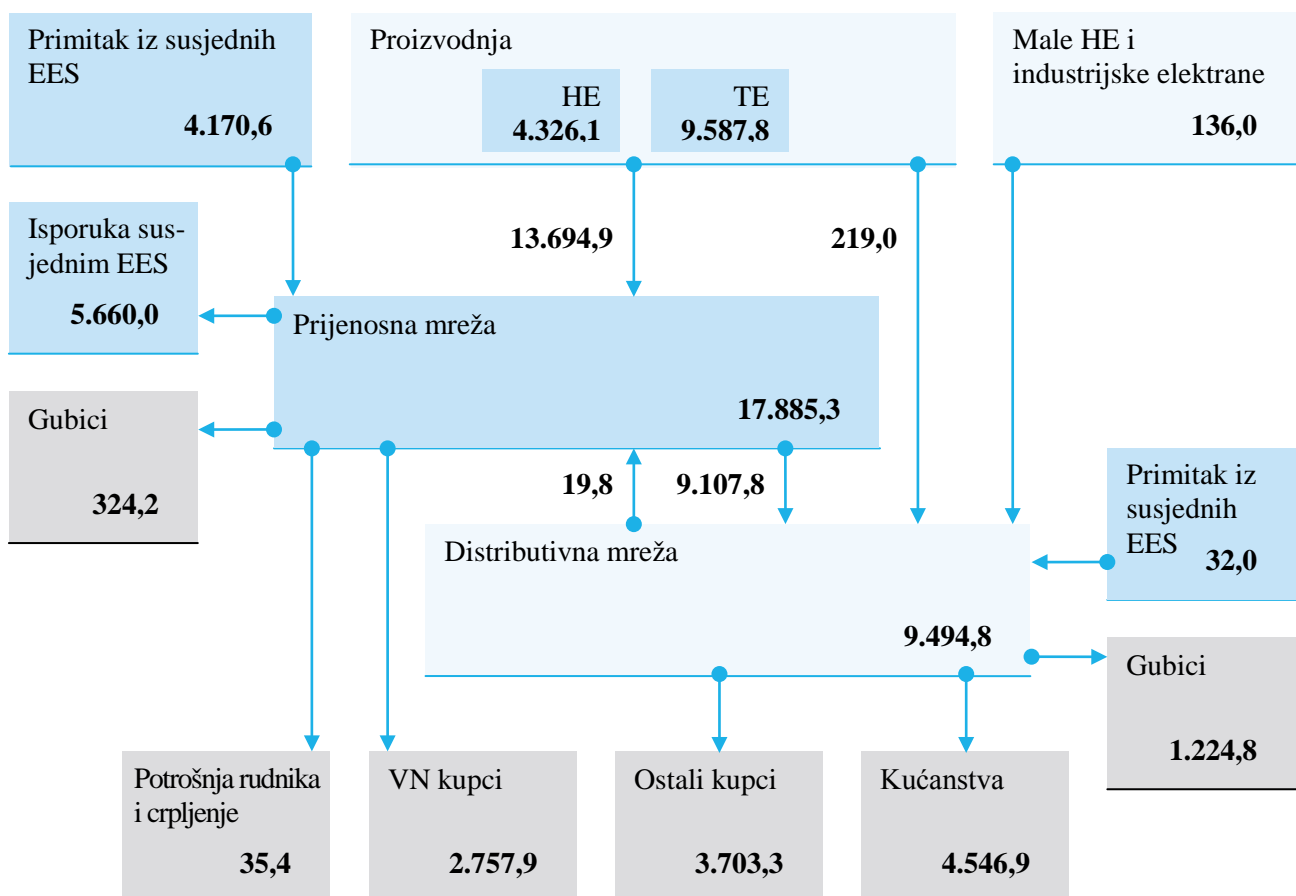
3.7 Tržište električne energije

Energetski pokazatelji

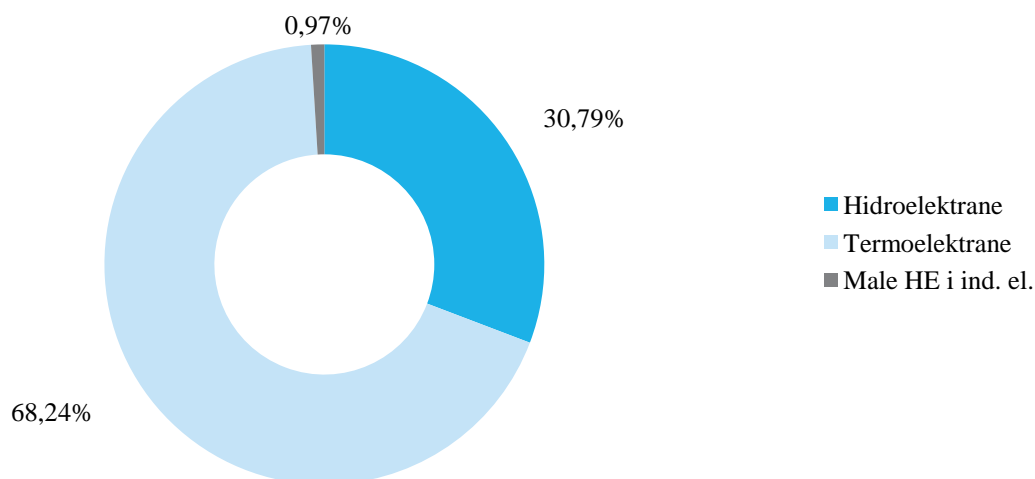
Za razliku od 2010. godine koja je bila godina rekordnih pokazatelja, 2011. godina pokazala se kao iznimno teška za elektroenergetski sektor. Elektroenergetske bilančne veličine ostvarene u 2011. godini pregledno su prikazane na slici 1.

Tijekom cijele godine bili su prisutni nepovoljni hidrološki uvjeti, uzrokovani minimalnom razinom padalina, što je za posljedicu imalo značajno smanjenje proizvodnje električne energije iz hidroelektrana. Proizvedeno je svega 4.326 GWh ili 46% manje u odnosu na prethodnu godinu. Iako su termoelektrane povećale proizvodnju za 22%, i dostigle historijski rekordnu proizvodnju od 9.588 GWh, ukupna proizvodnja je ipak bila niža za oko 2.000 GWh, što je 13% manje nego u 2010. godini. Udjel hidroproizvodnje je sa 50% u 2010. godini, pao na 31% u 2011. godini. Procentno sudjelovanje, odnosno struktura proizvodnje prikazana je na slici 2.

Slika 1. Ostvarene bilančne veličine u 2011. godini (GWh)

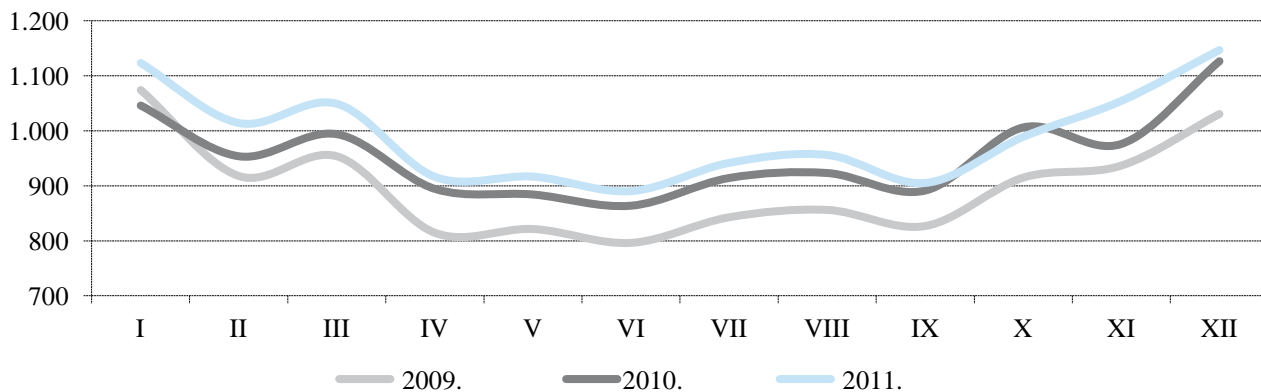
Slika 2. Struktura proizvodnje električne energije u BiH u 2011. godini

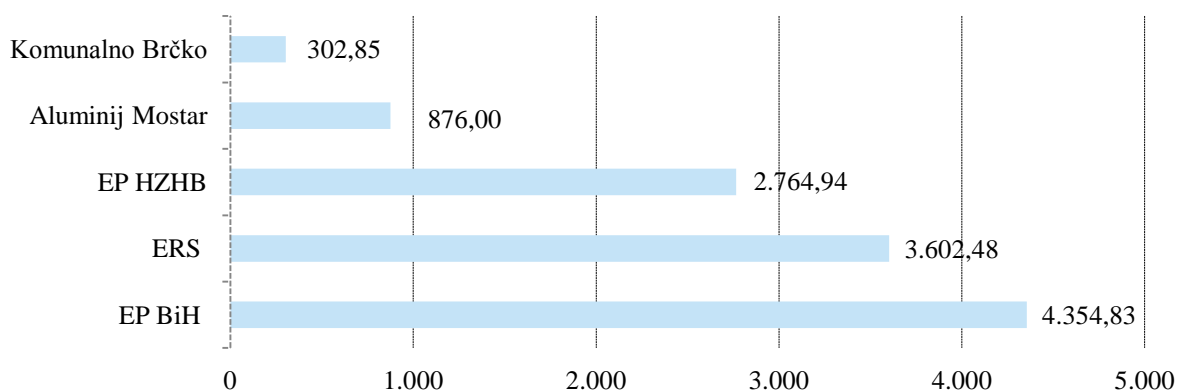
Povećanje ukupne potrošnje iznosilo je 2,7% pri čemu je potrošnja kupaca priključenih na mrežu prijenosa zabilježila porast od 9,8%, dok je distributivna potrošnja povećana 0,8% u odnosu na prethodnu godinu.

Preuzimanje električne energije sa prijenosne mreže iznosilo je 11.901 GWh što je povećanje od 3,7%. Veći procent povećanja preuzete energije sa prijenosne mreže u odnosu na povećanje

Slika 3. Energija preuzeta u BiH sa prijenosne mreže – mjesečni podaci (GWh)

Slika 4. Energija preuzeta sa prijenosne mreže u 2011. godini, po subjektima (GWh)

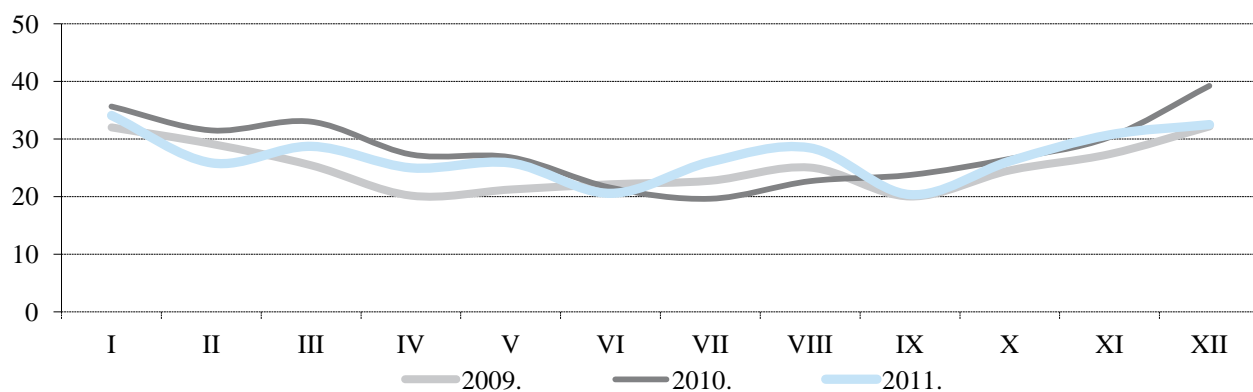

ukupne potrošnje je posljedica velikog pada proizvodnje iz izvora priključenih na distributivnu mrežu (male hidroelektrane – MHE i industrijske elektrane). Proizvodnja iz malih hidroelektrana dostigla je tek polovicu proizvodnje iz prethodne godine. Podaci o energiji preuzetoj sa prijenosne mreže prikazani su na slici 3, po mjesecima, te na slici 4, po subjektima.

Maksimalno opterećenje elektroenergetskog sustava u 2011. godini iznosilo je 2.150 MW, a zabilježeno je 31.12.2011. godine u 18. sati. Ovim nije nadmašeno maksimalno opterećenje od 2.173 MW koje predstavlja historijski rekord, a zabilježeno je 31.12.2010. godine u 18 sati.

Zabilježen je pozitivan trend kada su u pitanju gubici električne energije, jer su distributivni gubici iznosili 1.225 GWh ili 12,9% u odnosu na bruto distributivnu potrošnju, što je najniža razina u poslijeratnom razdoblju. Prijenosni gubici su bili 324 GWh, odnosno 4% manji nego u 2010. godini, što je posljedica smanjenja i proizvodnje i prekograničnih tijekova u odnosu na prethodnu godinu. Iako je potrošnja povećana, smanjenja proizvodnje i prekograničnih tijekova (uvoz, izvoz i tranzit) su utjecala da ukupan opseg tijekova električne energije na mreži prijenosa bude manji, a time i prijenosni gubici. Podaci o mjesečnim gubicima na mreži prijenosa prikazani su na slici 5.

Slika 5. Mjesečni gubici na mreži prijenosa (GWh)

Tržište električne energije u regiji

U 2011. godini na regionalnom tržištu najznačajniji pokazatelji su bili smanjen opseg trgovine i umjereni porast cijena. Nepovoljni hidrološki uvjeti prisutni u cijeloj regiji negativno su se odrazili na proizvodnju u hidroelektranama u svim zemljama regije, povećavajući već prisutne deficite u zemljama uvoznicima i smanjujući suficite u zemljama izvoznicima. Smanjenje proizvodnje u hidroelektranama se nije moglo u

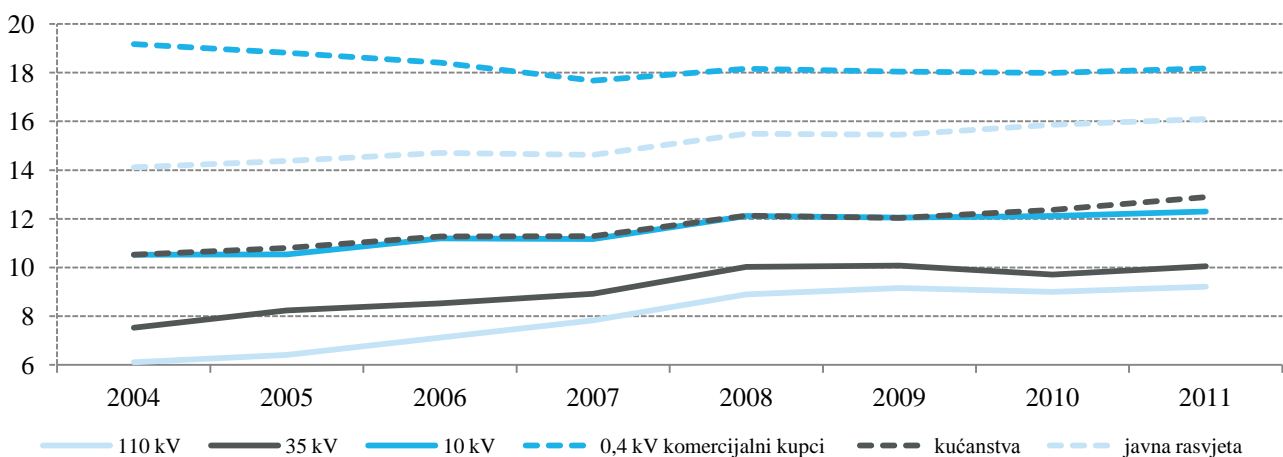
dostatnoj mjeri kompenzirati povećanjem proizvodnje iz termoelektrana s obzirom na limitiranost tih kapaciteta, u situaciji kada su postojeći objekti u poznoj dobi eksploatacije, a već dulje razdoblje ne grade se novi. Uz kontinuirano povećanje potrošnje stvoreni su uvjeti za daljni porast cijena na veleprodajnom regionalnom tržištu, pa se razina cijena sa 50 do 55 €/MWh početkom i sredinom godine, približila iznosu od 60 €/MWh koncem godine.

Tržište električne energije u BiH

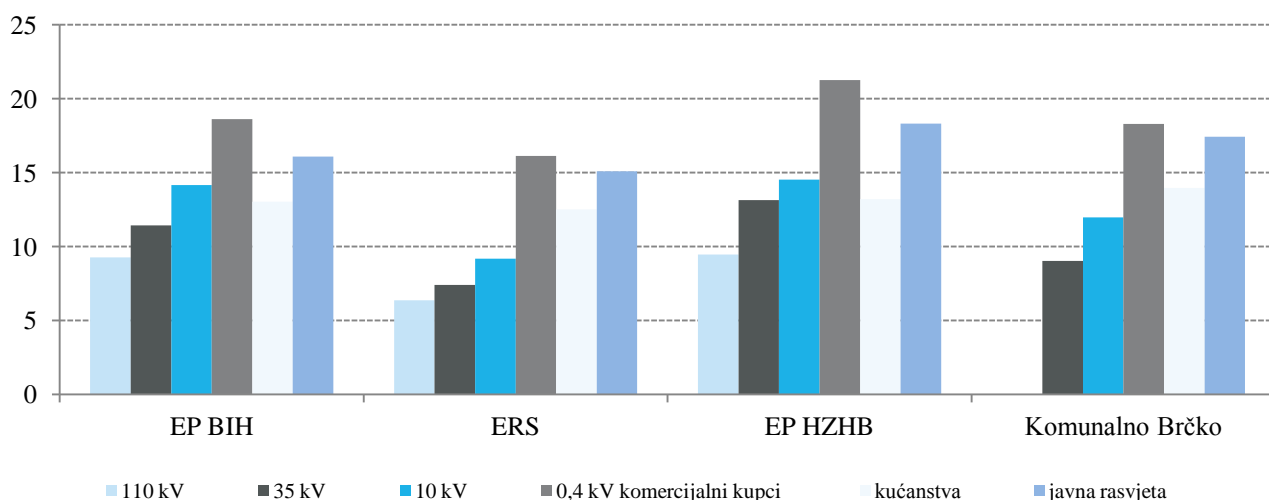
Potrošnja električne energije u BiH bila je najveća do sada. Ukupna potrošnja iznosila je 12.593 GWh ili 2,7% više nego u prethodnoj godini. Kupci priključeni na prijenosnu mrežu preuzeli su 2.758 GWh, što je 9,8% više nego u 2010. godini. Kupci na distributivnoj mreži su zabilježili povećanje potrošnje 0,8%, a preuzeto je 9.475 GWh. Od toga 1.225 GWh odnosi se na gubitke na mreži distribucije, a 8.250 GWh na preuzimanje krajnjih kupaca. Ukupna prodaja kupcima u BiH povećana je za 3,4% i iznosila je 11.008 GWh.

U 2011. godini došlo je sredinom godine do povećanja prodajnih cijena za kupce električne energije koji se opskrbljuju od Elektroprivrede BiH. Ovo je imalo za posljedicu porast prosječne prodajne cijene tarifnim kupcima za 2,3%, sa 12,59 feninga/kWh na 12,88 feninga/kWh. Prosječna prodajna cijena kupcima u kategoriji kućanstva iznosila je 12,89 feninga/kWh, što predstavlja porast od 3% u odnosu na prethodnu godinu. Kretanje prosječno ostvarenih cijena električne energije za krajnje kupce u Bosni i Hercegovini prikazano je na slici 6, a na slici 7. date su prosječne cijene električne energije u elektroprivredama po kategorijama kupaca u 2011. godini. Sve navedene cijene ne uključuju PDV.

Slika 6. Prosječne cijene električne energije po kategorijama kupaca, bez PDV (fening/kWh)

Slika 7. Prosječne cijene električne energije u elektroprivredama, bez PDV (fening/kWh)

Ukupni poslovni rezultati kompanija u sektoru su slabiji nego u 2010. godini. Nepovoljna hidrološka situacija se izrazito negativno odrazila na poslovanje Elektroprivrede HZHB, dok su Elektroprivreda BiH i Elektroprivreda RS uprkos smanjenim izvoznim mogućnostima zabilježili skromne profite. U takvoj situaciji Elektroprijenos BiH je zabilježio stabilno profitabilno poslovanje na razini dosadašnjih standardnih ostvarenja.

Maloprodajno tržište u Bosni i Hercegovini je još uvijek nerazvijeno, zbog jakog utjecaja inkumbenata, odnosno kompanija koje tradicionalno obavljaju opskrbu na određenom geografskom prostoru. Pri tome, i pored postojanja zakonskog i regulativnog okvira za konkurenciju u maloprodaji, realno još uvijek nema mogućnosti da se faktički uspostavljena konstelacija naruši. Djelatnost opskrbe u potpunosti se odvija unutar tri elektroprivredne kompanije, koje uz poduzeće Komunalno Brčko, koje tu djelatnost obavlja na području Brčko Distrikta BiH, opskrbljuju praktično sve kupce električne energije u Bosni i Hercegovini, njih 1.459.624, prema stanju od 31.12.2011. godine. Broj kupaca po opskrbljivačima u BiH prikazan je u tabeli 5.

Tabela 5. Broj kupaca električne energije po opskrbljivačima u BiH

	110 kV	35 kV	10 kV	Ostala potrošnja	Kućanstva	Javna rasvjeta	Ukupno
Elektroprivreda BiH	5	49	652	57.961	645.244	3.395	707.306
Elektroprivreda RS	8	31	737	34.877	493.599	905	530.157
Elektroprivreda HZHB	3	3	151	14.683	171.156	1.649	187.645
Komunalno Brčko		1	22	3.817	30.279	397	34.516
Ukupno	16	84	1.562	111.338	1.340.278	6.346	1.459.624

Svi kupci na srednjem (35, 20 i 10 kV) i niskom naponu (0,4 kV) su se u 2011. godini opskrbljivali po reguliranim cijenama. Registriran je samo jedan kupac koji se opskrbljuje na tržištu i to "Aluminij" d.d. Mostar koji je nabavio 876 GWh na tržištu (44,1% od ukupne potrošnje).

Prema energetske veličinama iz 2011. godine potrošnja svih kupaca koji imaju mogućnost da steknu status kvalificiranih (odnosno svih kupaca koji ne pripadaju kategoriji kućanstava) iznosila je 6.461.185 MWh, a ukupna potrošnja svih kupaca je bila 11.008.111 MWh što daje nominalni stupanj otvorenosti od 58,69%. Kao što je već navedeno samo jedan kupac je nabavljao energiju na tržištu, te je stvarni stupanj otvorenosti u 2011. godini iznosio 7,96%.

Prekogranična trgovina

Dobra povezanost sustava Bosne i Hercegovine sa susjednim elektroenergetskim sustavima omogućava plasman električne energije u zemlje regije koje imaju izražen deficit. Ipak, u 2011. godini izvoz je značajno smanjen, kao posljedica smanjene proizvodnje. Ukupno je izvezeno 2.586 GWh, što je tek nešto više od polovice vrijednosti izvoza iz prethodne godine.

Tijekom 2011. godine registriran je tranzit električne energije preko prijenosne mreže BiH u iznosu od 2.329 GWh, što je smanjenje od 15,3% u odnosu na 2010. godinu. BiH ostvaruje prihod po osnovi tranzita sudjelovanjem u Mehanizmu kompenzacije između operatora prijenosnog sustava (ITC mehanizam – *Inter TSO Compensation*), što je detaljnije opisivano u ranijim godišnjim izvješćima o radu DERK-a.

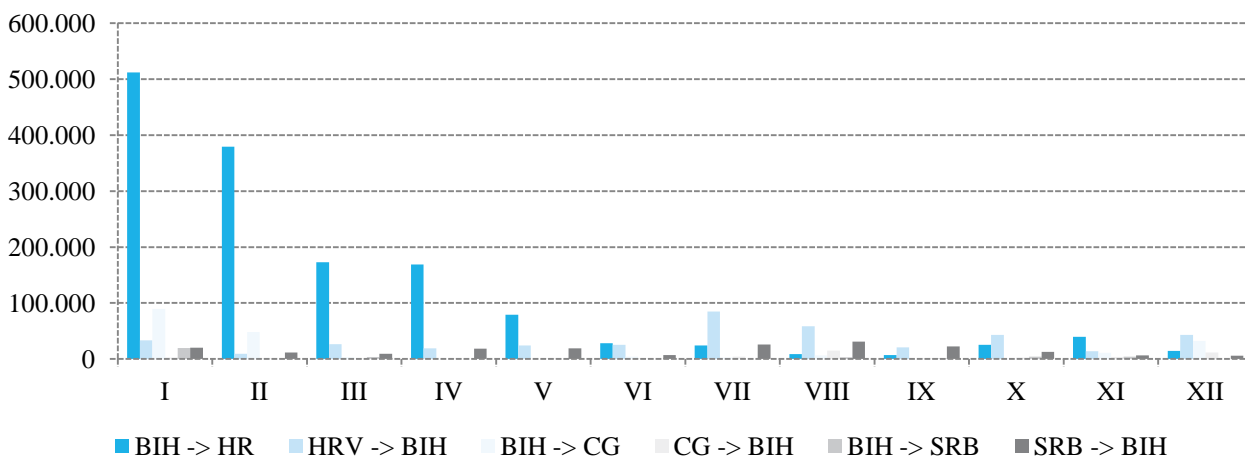
Izvoz i uvoz iz Bosne i Hercegovine prema susjednim zemljama dat je u tabeli 6. Uobičajeno najveći izvoz ostvaren je prema Hrvatskoj i Crnoj Gori. Od domaćih subjekata najveći uvoz je ostvario Aluminij d.d. Mostar, koji je za vlastite potrebe uvezao 876 GWh što predstavlja 80% ukupnog uvoza u 2011. godini.

Tabela 6. Prekogranična trgovina po granicama, uključujući registrirani tranzit (GWh)

<i>Zemlja</i>	<i>Izvoz</i>	<i>Uvoz</i>
Hrvatska	2.426,3	1.842,3
Srbija	763,6	1.273,8
Crna Gora	1.734,7	311,0
<i>Ukupno</i>	4.924,6	3.427,1

Od 2010. godine NOS BiH primjenjuje *Pravilnik o dodjeli prava na korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta,*

Slika 8. Prihod po osnovu mjesečnih aukcija, po granicama i smjerovima (KM)

organizirajući eksplicitne aukcije na dnevnoj, mjesečnoj i godišnjoj razini.

Godišnja aukcija za 2011. godinu organizirana 6. prosinca 2010. godine rezultirala je ukupnim prihodom po osnovi godišnje dodjele kapaciteta u iznosu 4.789.300 KM, a na isti dan 2011. godine održana godišnja aukcija za 2012. godinu ostvarila je prihod od ukupno 4.970.880 KM. Raspoloživi kapacitet putem aukcije alociran je na 10 registriranih kompanija. Najviša cijena je postignuta na granici sa Hrvatskom iz pravca Hrvatske prema BiH u iznosu 13.915,80 KM/MW.

Ukupan prihod po osnovi mjesečnih aukcija u 2011. godini iznosio je 2.333.995 KM. Maksimalna cijena koja je postignuta na mjesečnoj aukciji zabilježena je u iznosu od 2.924 KM/MW na granici sa Hrvatskom i to pravcu iz BiH na aukciji za mjesec siječanj 2011. godine.

Tijekom 2011. godine održavane su i aukcije prekograničnih kapaciteta na dnevnoj razini te je po ovoj osnovi ostvaren prihod 3.060 KM.

Korisnik svih prihoda po osnovi aukcija za dodjelu prava na korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta je Elektroprijenos BiH.

3.8 Energetska statistika

Uočivši važnost pouzdanosti i koherentnosti energetske statistike Državna regulatorna komisija za električnu energiju i Agencija za statistiku BiH potpisale su 19. travnja 2011. godine Memorandum kojim su uspostavile osnove zajedničke suradnje na području prikupljanja statističkih podataka od značaja za temeljne funkcije obje institucije kao i za cijeli elektroenergetski sektor u BiH.

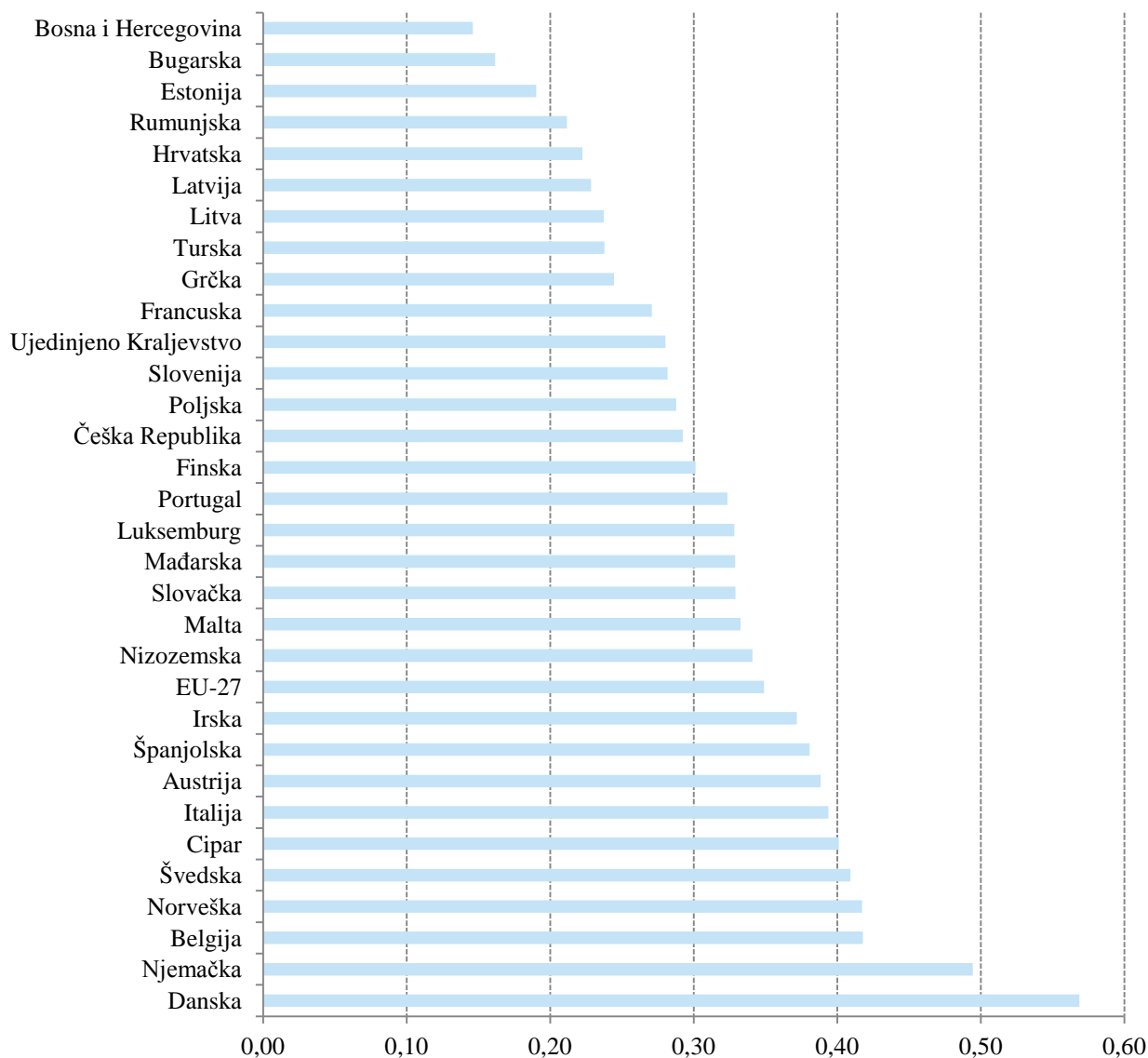

Eurostat je statistička institucija Europske unije smještena u Luksemburgu. Njen zadatak je da osigura statistike Europskoj uniji na europskoj razini koje omogućuju poređenja između zemalja i regija.

Ovakav oblik suradnje će sigurno biti potpora i doprinos razvoju statistike energije i ubrzanju procesa harmonizacije sustava službene statistike BiH i statistike zemalja Europske unije u svim oblastima a posebno u oblasti statistike energije.

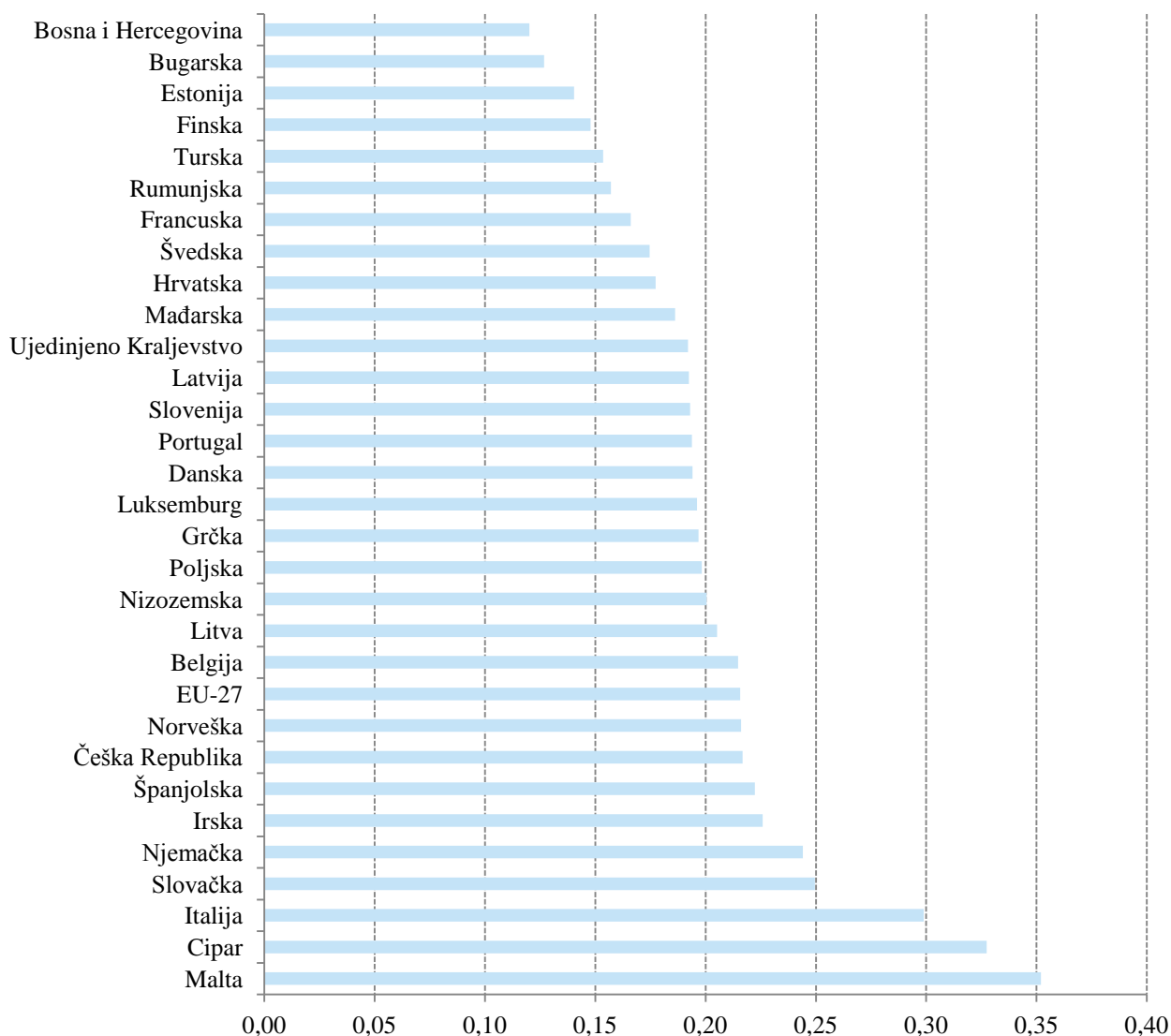
Memorandum je polučio značajne rezultate već sredinom 2011. godine kada je na temelju dostavljenih podataka, Eurostat po prvi put publicirao cijene električne energije i plina u BiH (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Electricity_and_natural_gas_price_statistics) i tako omogućio njihovu usporedbu sa zemljama EU i nekim zemljama koje su u procesu pristupanja EU (slike 9 i 10).

Slika 9. Cijene električne energije u KM/kWh za kućanstva (godišnja potrošnja od 2500 do 5000 kWh) u prvj polovici 2011. godine, po metodologiji Eurostata

Napomena: navedeni iznosi ne uključuju PDV

Slika 10. Cijene električne energije u KM/kWh za industriju (godišnja potrošnja od 500 do 2.000 MWh) u prvoj polovici 2011. godine, po metodologiji Eurostata

Napomena: navedeni iznosi ne uključuju PDV

3.9 Ostale aktivnosti

Pored naprijed navedenih aktivnosti, DERK je tijekom 2011. godine razmjenjivao podatke sa velikim brojem državnih institucija (Vijeće ministara BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH, Konkurencijsko vijeće BiH, Agencija za unapređenje inozemnih investicija u BiH, Agencija za statistiku BiH i dr.), te pripremao različite informacije za njihove potrebe.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske surađuju i usklađuju djelovanje od svog osnutka.

U prethodnom razdoblju tri regulatorne komisije pripremile su i dostavile nadležnim ministarstvima više dokumenata koja se odnose na problematiku otvaranja tržišta:

- Dokument o preprekama, preduvjetima i rješenjima za uspješno funkcioniranje tržišta električne energije u BiH,
- Dokument o prijelaznom razdoblju u postupku otvaranja tržišta električne energije,
- Dokument u vezi preporuka iz studije Svjetske banke za otvaranje veleprodajnog tržišta jugoistočne Europe, kao i Podlogu za izradbu Akcijskog plana za uspostavu organiziranog veleprodajnog tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini.

Navedeni dokumenti pripremljeni su da Vijeće ministara BiH i vlade entiteta, kao nositelje energetske politike, upoznaju sa identificiranim preduvjetima i preprekama sa rješenjima za uspješno funkcioniranje tržišta električne energije BiH, koje uključuje i uspostavu organiziranog veleprodajnog tržišta kako u BiH tako i na regionalnom planu.

Aktivnosti koje navodi *Regionalni akcijski plan za otvaranje veleprodajnog tržišta električne energije u Energetskoj zajednici*, u čijoj pripremi je sudjelovalo više institucija Energetske zajednice, prije svega Stalna grupa na visokoj razini (PHLG) i Regulatorni odbor (ECRB), kao i Regionalna grupa za jugoistočnu Europu u okviru Organizacije operatora prijenosnog sustava Europe (ENTSO-E), jedan su od prioriteta djelovanja Energetske zajednice u 2012. godini.

Regionalni akcijski plan naglašava neophodnost usporednog razvoja regionalnog i lokalnih tržišta na osnovama lokalnih akcijskih planova za uspostavu organiziranog veleprodajnog tržišta električne energije, koje su obvezne pripremiti sve ugovorne strane Energetske zajednice, te Slovenija, Mađarska, Grčka, Bugarska i Rumunjska.

Pripremu dokumenata koja se odnose na problematiku otvaranja tržišta u BiH, kao i cjelokupnu reformu energetskog sektora podržala je i Agencija za međunarodnu suradnju SAD (USAID), kroz projekt Asistencije regulativi i reformi energetskog sektora (*REAP*).

Sastavnice Projekta REAP, koji traje od 2007. godine, su: (1) kontinuirana potpora Neovisnom operatoru sustava u BiH, uključujući daljnji razvoj mrežnih i tržišnih pravila kako se BiH tržište bude integriralo u regionalno i interno tržište EU u skladu sa obvezama iz Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, (2) praćenje i asistencija u provedbi akcijskih planova, i (3) daljna potpora unifikaciji propisa, uključujući i završetak svih aktivnosti koje se odnose na izradbu novog zakona o gasu i

potrebne izmjene državnog i entitetskih zakona o električnoj energiji.

Tehnička pomoć Europske komisije

Europska komisija provodi program tehničke pomoći čiji je cilj sigurnost opskrbe električnom energijom i razvoj zakonodavnog okvira u oblasti električne energije u BiH koji je u skladu sa *acquis*-om EU. Kroz ovaj program Europska komisija pruža potporu Bosni i Hercegovini u ispunjavanju obveza koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u dijelu koji se odnosi na energetske sektor, te pravnih obveza BiH prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice. Dvogodišnji program obuhvaća slijedeće sastavnice:

- Uspostava zakonodavnog okvira koji je u funkciji sigurnosti opskrbe električnom energijom u Brčko Distriktu BiH,
- Ocjena elektroenergetskog zakonodavnog okvira BiH,
- Razvoj provedbenog akcijskog plana,
- Razvoj zakonodavnog okvira koji je u skladu sa *acquis*-om EU.

Do konca 2011. godine uspješno su okončane aktivnosti sadržane u prve dvije sastavnice, koje uključuju uspostavu regulatorne prakse u Brčko Distriktu BiH i izradbu Izvješća koje daje pregled usuglašenosti primarne elektroenergetske legislative u BiH sa *acquis*-om EU uključujući sadržaj Trećeg paketa. DERK će nastaviti svoje aktivno sudjelovanje u Programu i u 2012. godini, u tijeku koje je planirano okončanje preostale dvije sastavnice.

Ishodi riješenih sudbenih sporova

Nakon što je to prethodno u 2008. godini učinio dvjema presudama, a potom još jednom u 2009. godini, sa još dvije presude u 2011. godini Sud Bosne i Hercegovine je potvrdio da su odluke DERK-a koje je donosio bile zakonite, odnosno da su donijete bez povrede materijalnih propisa ili pravila postupka. Posljednje dvije presude donijete su po zahtjevima Elektroprivrede Republike Srpske za sudbenu reviziju dvije odluke DERK-a o određivanju tarifa za pomoćne usluge iz ožujka i lipnja 2009. godine.

Novi zahtjevi za preispitivanje merituma neke odluke iz regulatorne prakse državnog regulatora pred Sudom BiH nisu podnošeni.

4. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

4.1 Energetska zajednica

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, koji je potpisan 25. listopada 2005. godine i stupio na snagu 1. srpnja 2006. godine, omogućava kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i gas na svijetu, u kojem efektivno sudjeluje Europska unija sa jedne strane i slijedećih devet Ugovornih strana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, Moldova, Hrvatska, Srbija, Ukrajina i UNMIK – Kosovo.¹

U skladu sa izraženim interesom, u radu tijela Energetske zajednice sudjeluju: Austrija, Bugarska, Češka, Francuska, Grčka, Italija, Cipar, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija i Ujedinjeno Kraljevstvo. Ovih 15 tzv. zemalja sudionica iz Europske unije izravno sudjeluje u radu tijela Energetske zajednice, a njihove pozicije prigodom glasovanja izražava Europska komisija.

Status promatrača u tijelima Energetske zajednice imaju Armenija, Gruzija, Norveška i Turska.

Investicije, ekonomski razvoj, sigurnost opskrbe energijom, socijalna sigurnost, solidarnost i uzajamno povjerenje su ključne riječi koje karakteriziraju Energetsku zajednicu, koja je utemeljena kao prvi zajednički institucionalni projekt poduzet od strane zemalja iz jugoistočne Europe koje nisu članice Europske unije. Energetska zajednica ima ambicije na tri razine: nacionalnoj, regionalnoj i paneuropskoj.

Temeljni ciljevi Energetske zajednice su kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulativnog okvira i tržišnog prostora koji osigurava pouzdanu opskrbu energentima i može privući investicije u sektore električne energije i prirodnog gasa. Pored toga to je razvoj alternativnih pravaca opskrbe gasom i poboljšanje stanja u životnoj sredini, uz primjenu energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora.

Sklapanjem ovog Ugovora, ugovorne strane iz regije se obvezuju da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionirati po standardima tržišta energije EU sa kojim će se integrirati. To se postiže postupovnim preuzimanjem dijelova *acquis*-a EU, koji se odnose na energiju, zaštitu okoliša i konkurenciju. Radi se o implementaciji odgovarajućih direktiva i uredbi EU za oblasti energije i zaštite okoliša (vidjeti tabelu 7).

---

¹ Ova lista odražava Ugovorne strane na dan 31. prosinca 2011. godine. Moldova ima status Ugovorne strane od 1. svibnja 2010. godine, a Ukrajina od 1. veljače 2011. godine.

Tabela 7. *Acquis Energetske zajednice*

Acquis, odnosno pravni okvir Energetske zajednice koji se konstantno razvija od 2005. godine, i dalje u svom središtu ima dvije direktive koje predviđaju zajedničke propise za interna tržišta električne energije i prirodnog gasa. One su dopunjene propisima o prekograničnoj trgovini, kao i horizontalnim propisima u oblastima zaštite okoliša, konkurencije i obnovljivih izvora energije. U 2007. godini *acquis* je proširen na direktive EU o sigurnosti opskrbe električnom energijom i gasom, a od 2008. godine pojam ‘mrežna energija’ koji se inicijalno odnosio na električnu energiju i gas uključuje i naftni sektor. 2009. i 2010. *acquis* je dalje proširen direktivama o energetske učinkovitosti (Direktive o energetske učinkovitosti zgrada, energetske označavanju, te o energetske učinkovitosti za krajnje korisnike i energetske uslugama).

Acquis o električnoj energiji

- Direktiva 2003/54/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije,
- Direktiva 2005/89/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 18. siječnja 2006. godine o mjerama za sigurnost opskrbe električnom energijom i ulaganje u infrastrukturu,
- Uredba 1228/2003/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije.

Acquis o gasu

- Direktiva 2003/55/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta prirodnog gasa,
- Direktiva 2004/67/EC Vijeća Europske unije od 26. travnja 2004. godine o mjerama za sigurnost opskrbe prirodnim gasom,
- Uredba 1775/2005/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 28. rujna 2005. godine o uvjetima pristupa mreži transporta prirodnog gasa.

Acquis o životnoj sredini

- Direktiva Vijeća Europske zajednice 85/337/EEC od 27. lipnja 1985. godine o ocjeni utjecaja javnih i privatnih projekata na okoliš, sa amandmanima od 3. ožujka 1997. godine (Direktiva 97/11/EC) i Direktivom 2003/35/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. godine,
- Direktiva 2005/33/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2005. godine kojom se dopunjava Direktiva 1999/32 od 26. travnja 1999. godine u vezi sa smanjenjem sadržaja sumpora u nekim tečnim gorivima; implementacija do 31. prosinca 2011. godine,
- Direktiva 2001/80/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2001. godine o ograničenju emisije onečišćivača zraka iz velikih termoelektrana (≥ 50 MW); implementacija do 31. prosinca 2017. godine,
- Članak 4(2) Direktive Vijeća Europske zajednice 79/409/EEC od 2. travnja 1979. godine o zaštiti ptica,
- Nastojanje za pristup Kyoto protokolu i provedba Direktive 96/61/EC od 24. rujna 1996. godine o prevenciji i kontroli onečišćenja.

Acquis o konkurenciji

Nisu dopuštene i bit će procjenjivane u skladu sa čl. 81., 82. i 87. Ugovora o uspostavi Europske zajednice slijedeće aktivnosti:

- Spriječavanje, ograničavanje ili poremećaj konkurencije,
- Zloupotreba vladajuće pozicije,
- Pružanje javne pomoći koja uzrokuje ili prijeti poremećajem konkurencije.

Poštivat će se odredbe Ugovora o uspostavi Europske zajednice, posebno članka 86. koje se odnose na javna poduzeća i poduzeća kojima su data posebna prava.

Acquis o obnovljivim energetske resursima

- Direktiva 2001/77/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 27. rujna 2001. godine o promociji električne energije proizvedene korištenjem obnovljivih izvora na unutarnjem tržištu,
- Direktiva 2003/30/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 8. svibnja 2003. godine o promociji korištenja bio-goriva ili drugih obnovljivih goriva u transportu.

Nastavak na slijedećoj stranici ⇨

⇒ *Nastavak Tabele 7 sa prethodne stranice*

Pored *acquis*-a EU, Ministarsko vijeće je usvojilo nekoliko neovisnih mjera koje se odnose na rješavanje sporova, uspostavu tzv. '8. regije' u cilju olakšavanja prekogranične trgovine električnom energijom, te mjere za koordinaciju sigurnosti opskrbe.

Pokazatelj daljeg razvoja *acquis*-a Energetske zajednice su preporuke Ministarskog vijeća iz 2010. godine kojima su Ugovorne strane pozvane da provedu nove propise Europske unije o internom energetske tržištu koji sačinjavaju tzv. 'Treći paket' i Direktivu 2009/28/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. godine o promociji korištenja energije iz obnovljivih izvora, koja dopunjuje i zamjenjuje Direktive 2001/77/EC i 2003/30/EC. Odlukom Ministarskog vijeća iz 2011. godine propisi koji sačinjavaju 'Treći paket', osim Uredbe 713/2009/EC, postali su pravno obvezujući i za Ugovorne strane Energetske zajednice, uz rok za implementaciju do 1. siječnja 2015. godine.

Treći paket

- Uredba 713/2009/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o uspostavljanju Agencije za suradnju energetskih regulatora,
- Uredba 714/2009/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije, koja zamjenjuje Uredbu 1228/2003/EC,
- Uredba 715/2009/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu prirodnog gasa, koja zamjenjuje Uredbu 1775/2005/EC,
- Direktiva 2009/72/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije, koja zamjenjuje Direktivu 2003/54/EC,
- Direktiva 2009/73/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta prirodnog gasa, koja zamjenjuje Direktivu 2003/55/EC.

Napomena: Tekst propisa EU koji se navode u ovoj tabeli dostupan je u okviru internet prezentacije Državne regulatorne komisije za električnu energiju (www.derk.ba).

Energetska zajednica je uspostavljena za razdoblje od 10 godina, koje istječe u srpnju 2016. godine i koje može biti produljeno jednoglasnom odlukom njenog Ministarskog vijeća.

U cilju osiguranja adekvatnog vođenja procesa uspostave i funkcioniranja Energetske zajednice, utemeljene su slijedeće institucije: Ministarsko vijeće, Stalna grupa na visokoj razini, Regulatorni odbor, Forum za električnu energiju (Atenski forum), Forum za gas (Mariborski forum), Socijalni forum, Forum za naftu (sa sjedištem u Beogradu) i Tajništvo.

Ministarsko vijeće, kao najviše tijelo Energetske zajednice osigurava postizanje ciljeva utvrđenih Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice. Ministarsko vijeće čine po jedan predstavnik svake Ugovorne strane i dva predstavnika Europske unije.

Stalna grupa na visokoj razini (PHLG), koja okuplja više zvaničnike Ugovornih strana i dva predstavnika Europske komisije, osigurava kontinuitet sastanaka Ministarskog vijeća i

Slika 11. Geografski obuhvat Energetske zajednice

provedba dogovorenih aktivnosti, te odlučuje o provedbi mjera u određenim oblastima.

Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), sa sjedištem u Ateni, čine predstavnici državnih regulatornih tijela zemalja regije, a Europsku uniju predstavlja Europska komisija, uz pomoć po jednog regulatora iz zemalja sudionica iz EU, te jednog predstavnika Agencije za suradnju energetskih regulatora (ACER). ECRB razmatra pitanja regulatorne suradnje i može prerasti u tijelo koje donosi regionalne regulatorne odluke i služi kao institucija za rješavanje sporova. Regulatorni odbor ima glavnu ulogu u radu proširenog tržišta. Prema mišljenju Europske komisije ovo nad-nacionalno regulatorno tijelo može postati model za druge dijelove svijeta.

Forumi Energetske zajednice, posvećeni električnoj energiji, gasu, nafti i socijalnim aspektima, okupljaju sve zainteresirane aktere – predstavnike vlada, regulatora, kompanija, kupaca, međunarodnih financijskih institucija i dr.

Tajništvo Energetske zajednice, sa sjedištem u Beču, predstavlja ključni administracijski činitelj i zajedno sa Europskom komisijom osigurava neophodnu suradnju i pruža potporu za rad drugih institucija. Tajništvo je odgovorno za nadgledanje odgovarajuće provedbe obveza Ugovornih strana i podnosi godišnje izvješće o napretku Ministarskom vijeću. U tom smislu Tajništvo djeluje kao 'čuvar' Ugovora o uspostavi

g. Günther Oettinger, komesar odgovoran za energetska pitanja EU: "...Danas je Energetska zajednica model regionalne suradnje po pitanju energije na širem europskom području koje se prostire od Lisabona do Kijeva i od Tirane do Helsinkija.

...Unapređenje regionalnih energetske sustava i trgovine ne pomaže samo pojedinačno Ugovornim stranama, već doprinosi sigurnosti opskrbe širom Europe."

Iz izjave povodom jubileja Energetske zajednice, Beč, 25. listopada 2011.

Energetske zajednice dok Europska komisija ima ulogu generalnog koordinatora u skladu sa istim Ugovorom.

U listopadu 2011. godine Konferencijom na visokoj razini obilježena je peta godišnjica stupanja na snagu Ugovora o uspostavi Energetske zajednice. U proteklom razdoblju Energetska zajednica je izrasla u zrelu organizaciju koja osigurava čvrst institucionalni okvir za suradnju, međusobnu potporu i razmjenu iskustava i stoga služi kao model za regionalnu suradnju u vezi energetske pitanja.

Sudjelovanjem u ovom procesu Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredjeljenost za reformu energetske sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike sa članicama EU.

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju, iz domene Energetske zajednice, odvijao se uz neophodnu suradnju sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim kroz potporu i doprinos realizaciji različitih projekata u funkciji uspostave Energetske zajednice i osobito kroz proaktivan odnos u istraživanjima koje su planirale i provodile različite grupe šireg tematskog spektra, a koje okupljaju energetske regulatore iz regije i Europske unije.

Težište aktivnosti DERK-a u Energetskoj zajednici i dalje je smješteno u Regulatorni odbor, u kojem Državna regulatorna komisija za električnu energiju predstavlja i zastupa interese Bosne i Hercegovine. Formalna uspostava Regulatornog odbora Energetske zajednice, izvršena je 11. prosinca 2006. godine u Ateni. Tijekom 2011. godine, Regulatorni odbor održao je tri sastanka.

Predsjednik ECRB-a u 2010. i 2011. godini bio je Mirsad Salkić, član DERK-a, a afirmaciji Regulatorne komisije doprinosi i mr.sc. Edin Zametica, tajnik, koji od 2007. godine predsjeda Radnom grupom za zaštitu kupaca.

Regulatorni odbor značajan dio svojih aktivnosti organizira kroz više radnih grupa, uz potporu odgovarajućeg odjela Tajništva Energetske zajednice.

Radna grupa za električnu energiju (EWG) je tijekom 2011. godine bila usmjerena na proces uspostavljanja jedinstvenog mehanizma alokacije prekograničnih prijenosnih kapaciteta, uspostavu balansnog mehanizma, pitanja dizajna i otvaranja tržišta, te harmonizaciju sustava licenciranja u regionu.

Operativno organizirajući svoj rad uspostavom nekoliko podgrupa, EWG je pripremila nekoliko vrijednih dokumenata, izvješća i uporednih analiza, među kojima poseban značaj ima

Izvešće o balansnim mehanizmima u jugoistočnoj Europi, Studija o regulatornim poticajima za investiranje i Nacrt smjernica za regulatorni nadzor tržišta, koji je predmet javne rasprave. EWG je poseban doprinos dala u pripremi *Regionalnog akcijskog plana za otvaranje veleprodajnog tržišta u jugoistočnoj Europi*. Ovaj plan je zajednički dokument PHLG, ECRB i ENTSO-E.

EWG priprema pregled regulativnog okružja, identificira pravne i financijske prepreke i predlaže rješenja na regionalnoj i nacionalnoj razini za implementaciju i funkcioniranje novih mehanizama u okviru regionalnog tržišta jugoistočne Europe. Domena djelovanja radne grupe zahtijeva širok spektar znanja uključujući tehnička, pravna i financijska pitanja.

Radna grupa za gas (GWG) posvećena je razvoju tržišta gasa u regiji, koje je manje razvijeno od tržišta električne energije. Svega nekoliko zemalja ima razvijeno tržište, dok se u ostalim gas koristi u ograničenom opsegu ili nikako. Trenutačno postoji veliki broj projekata koji su u funkciji razvoju tržišta gasa u regiji. Radna grupa je tijekom 2011. godine bila fokusirana na izradbu *Preporuka za financiranje investicija u Gasni prsten Energetske zajednice*, čiji završetak je planiran u 2012. godini. Realizacija Gasnog prstena bi značajno doprinijela sigurnosti opskrbe i daljoj gasifikaciji u jugoistočnoj Europi.

Radna grupa je okončala aktivnosti na izradbi *Izvešća o modelima gasnog tržišta u Energetskoj zajednici i njihovoj usklađenosti sa Uredbom 1775/2005/EC*, sa naglaskom na principe transparentnosti i sankcija. Pored toga, GWG je pratila praktičnu implementaciju Uredbe u oblasti trgovine ukapljenim gasom i skladištenja prirodnog gasa.

Radna grupa za zaštitu kupaca (CWG) je i u 2011. godini prije svega bila posvećena razvoju mehanizama za zaštitu kupaca u procesu liberalizacije tržišta energije. CWG je pripremila više dokumenata koji se odnose na stanje u Energetskoj zajednici uključujući *Izvešće o zaštiti ugroženih kupaca, Pregled praksi u oblasti rješavanja žalbi kupaca, Studija o preporukama za uvođenje inteligentnih brojila, Analizu prakse izdavanja računa za gas* i ažuriranje analize koja se odnosi na električnu energiju.

Posebitu pažnju Grupa je posvetila kvaliteti opskrbe, realizirajući *Studiju o preporukama za prikupljanje podataka o kvaliteti usluge, izvješćivanju i reviziji u Energetskoj zajednici i Izvešće o uporednoj analizi o kvaliteti opskrbe električnom energijom*, koje je rezultat suradnje sa Vijećem europskih energetskih regulatora (CEER) i predstavlja prilog Petoj CEER-ovoj uporednoj analizi kvalitete opskrbe električnom energijom.

U narednom razdoblju Radna grupa planira nastaviti aktivnosti na zaštiti ugroženih kategorija kupaca, na analiziranju problematike promjene opskrbljivača, priključivanja kupaca na mrežu i proizvodnje električne energije od strane malih kupaca.

Implementacijska grupa za uspostavu Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO IG). Povećani opseg trgovine koji je ostvaren kao posljedica liberalizacije elektroenergetskih tržišta došao je do točke u kojoj limitirajući prekogranični prijenosni kapaciteti postaju prepreka za dalje povećanje opsega prekogranične trgovine električnom energijom.

Koordinirane aukcije prekograničnih prijenosnih kapaciteta predstavljaju korak dalje u nastojanju da se u što većem opsegu iskoriste postojeće konekcije između nacionalnih elektroenergetskih sustava, tj. da se maksimizira stupanj njihovog korištenja. Da bi se ovaj cilj ostvario utemeljena je Implementacijska grupa za uspostavu Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO IG) koja se sastoji od predstavnika regulatornih tijela i operatora prijenosnih sustava.

Ovakav sastav uvažava činjenicu da je za tretman problematike koordiniranih aukcija neophodna kontinuirana i tijesna suradnja između operatora sustava i regulatora u regiji. Prema prvobitnom Akcijskom planu početak rada Ureda se očekivao početkom 2009. godine. Međutim, zbog niza otvorenih pitanja koja uključuju način raspodjele prihoda i definiranje granica regije koje će Ured pokrivati, postojanja pravnih prepreka u nacionalnim zakonodavstvima zemalja sudionica, te izbora lokacije samog Ureda, njegova uspostava prolongirana je za 2012. godinu.

Prolongirane su također i ostale aktivnosti koje su bile planirane prvobitnim akcijskim planom, ali se u 2012. godini očekuje nastavak aktivnosti, s obzirom da je određeno da će sjedište Ureda biti u Podgorici i da je većina operatora prijenosnog sustava zemalja u regiji potpisala Sporazum o osnutku Ureda za koordinirane aukcije.

Neovisni operator sustava u BiH je potpisao navedeni Sporazum 5. veljače 2011. godine, čime je potvrđena vjerodostojnost Bosne i Hercegovine da zajedno sa drugim članicama tzv. '8. regije' u potpunosti ispoštuje svoje obveze prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice.

4.2 Regionalna asocijacija energetskih regulatora – ERRA

Regionalna asocijacija energetskih regulatora (*Energy Regulators Regional Association – ERRA*) je organizacija neovisnih regulatornih tijela za energiju središnje i istočne Europe i novih neovisnih država u regiji. ERRA ima 24 punopravna člana, kao i tri pridružena člana iz regije. U radu ERRA-e djeluje i šest dodatnih pridruženih članova izvan regije, od kojih se ističe Nacionalna asocijacija regulatornih komisija SAD (*National Association of Regulatory Utility Commissioners*).

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetskih djelatnosti u zemljama članicama, poticanje razvoja neovisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje suradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članova, bolji pristup informacijama o svjetskom iskustvu u reguliranju energetskih djelatnosti.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je punopravan član ERRA-e od 19. svibnja 2004. godine. Na Generalnoj skupštini održanoj u svibnju 2010. godine, kao pridruženi članovi ove organizacije primljene su i dvije entitetske regulatorne komisije FERK i RERS.

Predstavnici DERK-a aktivno sudjeluju u radu Generalne skupštine, Investicijske konferencije i u radu stalnih komiteta i radnih grupa, od kojih se posebno izdvajaju Stalni komitet za tarife i cijene i Stalni komitet za licence i konkurenciju, u kojem je Saša Ščekić, rukovodilac Sektora za licence i tehničke poslove u DERK-u, 2010. godine izabran za predsjedatelja komiteta, te Radna grupa za pravnu regulativu.

Slika 12. Članstvo u ERRA-i

ERRA je razdoblje između prosinca 2010. i svibnja 2011. godine posvetila obilježavanju svoje desete godišnjice. Rast u članstvu i trenutačni geografski obuhvat ističe kontinuirano ispunjavanje i privlačenje svojoj misiji: poboljšanje regulacije, suradnje, autoriteta i neovisnosti energetske regulatora. Jubilej je bio povod izražavanja dostignuća u edukaciji, tehničkoj razmjeni i investiranju u zemlje članice. Jedinstvena međunarodna uloga i misija koju ERRA ispunjava doprinosi učinkovitom radu energetske regulatora. Deseta ERRA konferencija o energetskim investicijama i regulaciji održana u svibnju 2011. godine u St. Petersburgu (Rusija) prepoznata je kao najznačajniji događaj u obilježavanju jubileja.

Najvažnije teme obrađivane u 2011. godini odnose se na gospodarsku krizu i tržišta energije (smanjenje potražnje, nove investicije, regulacija tarifa), prosudbu učinkovitosti distributivnih kompanija, strukturu tržišta, mogućnosti pružanja pomoćnih i balansnih usluga u malim sustavima, indikatore performansi distributivnih kompanija nakon privatizacije, regulatorni nadzor veleprodajnog i maloprodajnog tržišta u tranziciji ka liberalnom modelu, regulatorne aspekte energetske učinkovitosti, komercijalne gubitke i nenaplaćena potraživanja, alokaciju troškova i profita kod elektran sa kombiniranim ciklusom, poticajne tarife, balansne ugovore, regulaciju spram konkurencije na tržištima energije, odnos regulatora i drugih tijela u osiguranju konkurencije u energetskom sektoru, regulatorne implikacije trećeg energetske paketa EU, neovisnost regulatornog tijela i uzajamni odnos sa drugim državnim institucijama, regulatorno-pravni aspekti klimatskih promjena, državno spram privatnog vlasništva u energetskom sektoru itd.

Pored aktivnog rada u tijelima ERRA-e, pružanjem relevantnih informacija o energetskom sektoru Bosne i Hercegovine, posebno u regulatornoj praksi, Državna regulatorna komisija za električnu energiju ispunjava svoju ulogu, koju je stekla članstvom u ERRA-i.

4.3 Mediteranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa – MEDREG

Mediteranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa – MEDREG, koja je utemeljena kao radna grupa u svibnju 2006, danas je neprofitna udruga koja je u skladu sa talijanskim zakonom uspostavljena u Rimu 2007. godine. MEDREG okuplja regulatorna tijela iz: Albanije, Alžira, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Egipta, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Jordana, Cipra, Malte, Maroka, Palestinske uprave, Portugala, Slovenije, Španjolske, Tunisa i Turske.

Organizacijska struktura MEDREG-a obuhvaća Generalnu skupštinu koja se sastaje dva puta godišnje i četiri *ad hoc* grupe: (1) za institucionalna pitanja (kojom predsjedava Francuska), (2) za električnu energiju (kojom predsjedava Egipat), (3) za gas (kojom predsjedava Turska) i (4) za okolinu, obnovljive izvore energije i energetska učinkovitost (kojom predsjedava Španija). *Ad hoc* grupe se okupljaju najmanje dva puta godišnje.

MEDREG ima potporu talijanske vlade, REMEP-a (Euro-mediteranska energetska platforma iz Rima), Europske komisije i CEER-a (Vijeće europskih energetskih regulatora). MEDREG je sufinanciran od strane Europske unije u cilju promoviranja jasnih, stabilnih i usklađenih pravih i regulatornih okvira, kao i omogućavanja investiranja, razvoja infrastrukture i interkonekcija, učinkovitosti i integracije energetskih tržišta koji su bazirani na sigurnim, ekonomičnim i ekološki održivim energetskim sustavima u Mediteranskom bazenu. Osim toga, MEDREG omogućava suradnju, razmjenu informacija i uzajamnu pomoć regulatornih komisija iz zemalja EU i Mediterana, osiguravajući maksimalne koristi za kupce energije u obje regije.

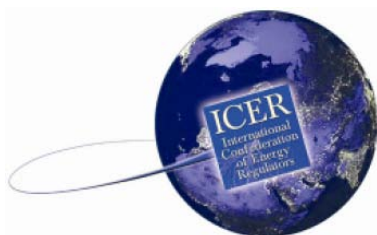
Ministarska deklaracija koja je potpisana na Cipru u prosincu 2007. godine od strane ministara euro-mediteranskih zemalja potvrdila je jedinstvenu i stratešku ulogu MEDREG-a u uspostavljanju i jačanju suradnje između energetskih regulatora, jačanju transparentnosti, unapređivanju zajedničkog znanja i davanju doprinosa harmonizaciji regulativnog okvira na evro-mediteranskom energetskom tržištu.

Za razliku od redovitog sudjelovanja na sastancima Generalne skupštine, predstavnici DERK-a ne prisustvuju sastancima *ad hoc* grupa ali aktivno pripremaju informacije i komentare na nacрте dokumenata.

Na sastancima Generalne skupštine u 2011. godini, MEDREG je kao jedan od glavnih svojih ciljeva potvrdio razvoj i usklađivanje regulativnog okvira u funkciji novih investicija u energetska infrastrukturu i integracija regionalnog tržišta. U ovu svrhu kao interni promatrač koji može dati regulatornu analizu budućih srednjoročnih i dugoročnih investicija u ovoj regiji djeluje Radna grupa za infrastrukturne investicije. Informiranost i razmjenu informacija i promociju aktivnosti MEDREG-a između zemalja članica unapređuje Grupa za komunikaciju u kojoj svako regulatorno tijelo zemlje članice kandidira svog predstavnika.

4.4 Međunarodna konfederacija energetskih regulatora – ICER

Međunarodna konfederacija energetskih regulatora (ICER) je dragovoljni okvir za suradnju energetskih regulatora na svjetskoj razini. Cilj ICER-a je da poboljša informiranost javnosti i kreatora političkih odluka, kao i razumijevanja reguliranja energije, i njegove uloge u rješavanju širokog spektra socio-ekonomskih, okolišnih i tržišnih pitanja.

Konfederacija, kroz redovite i strukturirane kontakte i suradnju među regulatorima, vrši zajedničke analize različitih regulatornih tema, omogućava razmjenu informacija i najboljih regulatornih praksi i promovira razmjenu u oblasti edukacije.

Rad ICER-a je usmjeren na slijedeće ključne oblasti: pouzdanost i sigurnost opskrbe, uloga regulatora u izazovima koje nose klimatske promjene, konkurencija i priuštivost, te neovisnost, ovlasti, odgovornosti i obuka regulatora.

Preko 200 regulatornih tijela sa šest kontinenata, putem regionalnih regulatornih asocijacija (slika 13) ostvaruje članstvo u ICER-u i sudjeluje u njegovom radu.

Slika 13. Regionalne regulatorne asocijacije u članstvu ICER-a

4.5 Međunarodna mreža energetskih regulatora – IERN

Međunarodna mreža energetskih regulatora (*International Energy Regulation Network – IERN*) je internet platforma koja je uspostavljena 2003. godine od strane Drugog Svjetskog energetskog regulatornog foruma (WFER). Cilj IERN-a je

omogućiti razmjenu informacija o reguliranju tržišta električne energije i prirodnog gasa, kako za dobrobit regulatornih tijela, tako i drugih zainteresiranih korisnika. IERN vodi Škola regulacije u Firenci uz blisku suradnju sa Vijećem europskih energetske regulatora (CEER).

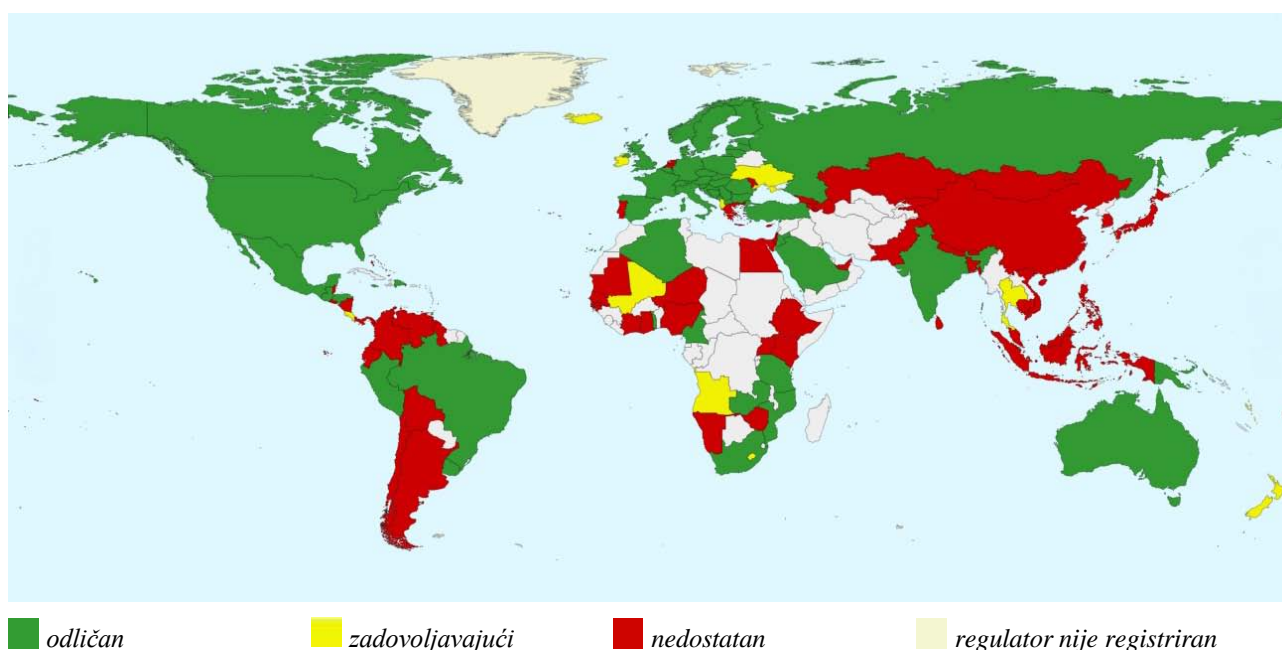
IERN je mjesto gdje regulatori mogu razmijeniti informacije o mogućnostima stručnog usavršavanja, konferencijama i *on-line* resursima za reguliranje energije. Dugoročno, IERN-ov cilj je da postane ne samo subjekt za omogućavanje razmjene postojećih informacija, već i kreator internih radnih dokumenata zasnovanih na najboljoj praksi.

IERN okuplja 311 regulatornih tijela koja su ujedno i članovi regionalnih regulatornih asocijacija.

Da bi se garantirala kvaliteta podataka koji se mogu naći na internet stranici, glavne regionalne udruge regulatora širom svijeta, pojedinačni regulatori energije i više međunarodnih institucija pružaju potporu IERN-u. DERK je izravno sudjelovao u kreiranju ove Mreže, te su podaci o energetskom sektoru i regulatornoj praksi BiH učinjeni dostupnim i na ovaj način.

U 2011. osoblje DERK-a je aktivno sudjelovalo u dostavi podataka za IERN-ove *on-line* upitnike čiji je cilj davanje informacija o reguliranju električne energije, osobito o opsegu aktivnosti regulatornih tijela uključujući prijenos, distribuciju, proizvodnju, veleprodaju, maloprodaju itd. kao i ažuriranju već postojećih podataka. Ovakav pristup omogućava da relevantne informacije koje osigurava ova platforma budu dostupne zainteresiranim korisnicima na pravodoban i učinkovit način.

Slika 14. Kvaliteta dostave podataka IERN-u

5. REVIZIJSKO IZVJEŠĆE

Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH utvrđeno je da se DERK financira iz vlastitih prihoda. Temeljni prihod DERK-a u 2011. godini je bila regulatorna naknada koju su plaćali vlasnici licenci za prijenos električne energije, neovisnog operatora sustava i međunarodnu trgovinu električnom energijom. Regulatorna naknada se određuje tako da pokrije troškove DERK-a, a za procijenjeni višak prihoda nad rashodima se umanjuju obveze za plaćanje regulatorne naknade u narednom razdoblju.

Financijsko poslovanje DERK-a uglavnom pokriva sljedeća područja:

- nastanak i podmirenje financijskih obveza za potrebe definirane u odobrenom financijskom planu,
- kratkoročno planiranje i upravljanje novčanim tijekovima,
- redovito praćenje realizacije financijskog plana za tekuću godinu,
- analiza i prosudba budućih novčanih tijekova u svrhu pripreme novog financijskog plana,
- priprema financijskog plana za narednu godinu,
- unutarnje financijsko izvješćivanje kao osnov za donošenje odgovarajućih poslovnih odluka,
- financijsko izvješćivanje prema vanjskim tijelima, ovlaštenim institucijama i javnosti.

Konačan rezultat svih navedenih aktivnosti i donesenih odluka su financijska izvješća kojima su iskazani rezultati poslovanja na koncu poslovne godine. Svake godine se vrši revizija financijskih izvješća DERK-a s ciljem neovisne i nepristrane provjere iskazanih rezultata poslovanja, kao i usklađenosti tih postupaka sa važećim propisima.

U tijeku 2011. godine reviziju financijskih izvješća DERK-a za prethodnu godinu vršilo je društvo za reviziju, računovodstvo i konzalting "REVIK" d.o.o. Sarajevo, sa kojim je sklopljen ugovor na temelju objavljenog javnog poziva za obavljanje usluga revizije.

Obavljajući reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima revizori su prikupili dokaze o iznosima i drugim podacima objavljenim u financijskim izvješćima kako bi se u razumnoj mjeri uvjerali da financijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogreške. Osim utvrđivanja realnosti financijskih izvješća u cjelini, revizija je podrazumijevala i istodobnu ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih prosudba izvršenih od strane rukovodstva DERK-a.

“Po našem mišljenju, financijska izvješća prikazuju objektivno, u svim materijalno značajnim stavcima, financijski položaj Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) na dan 31. prosinca 2010. godine, te rezultate njegovog poslovanja i promjene u novčanom tijeku za godinu koja je tada završila u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (“MSFI”).”
(“REVIK”, 22. ožujka 2011.)

Na temelju pribavljenih dokaza neovisni revizor je pozitivno ocijenio finansijska izvješća DERK-a za 2010. godinu. Time je DERK zadržao najvišu revizijsku ocjenu kako iskazanih rezultata poslovanja, tako i prikazanog stanja sredstava, obveza i kapitala.

U tom pravcu nastavljeno je poboljšavanje sustava finansijskog upravljanja i unutarnje kontrole, koji osiguravaju dobro organiziran i učinkovit rad uz istodobnu prevenciju ili identificiranje mogućih grešaka radi zaštite imovine od bilo kakvih gubitaka uzrokovanih nepažnjom ili lošim upravljanjem.

Za savjesnost u raspolaganju sredstvima i usklađenost poslovanja s važećim zakonskim propisima DERK je u prethodnim razdobljima, prigodom razmatranja revizijskog izvješća Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, javno pohvaljivan od strane oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Provedbom eksterne revizije DERK osigurava i neovisno i pouzdano izvješće o korištenju imovine te upravljanju prihodima i rashodima. Radi pružanja informacija o svom finansijskom položaju i rezultatima poslovanja zainteresiranim osobama i široj javnosti revizijsko izvješće se svake godine objavljuje. Revidirana finansijska izvješća za 2010. godinu su objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 34/11 i u okviru internet prezentacije DERK-a www.derk.ba.

6. TEMELJNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2012. GODINI

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastaviti će svoje aktivnosti na kreiranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuiranu opskrbu električnom energijom po unaprijed definiranom standardu kvalitete za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštivanje važećih zakona, odgovarajućih europskih direktiva i pravila o unutarnjem tržištu električne energije. U tom smislu predstavnici DERK-a će sudjelovati u planiranoj reviziji i daljnjem razvoju pravnog okvira koji se odnosi na elektroenergetski sektor.

DERK će i u 2012. godini surađivati sa Parlamentarnom skupštinom Bosne i Hercegovine, a posebno sa Povjerenstvom za promet i veze Zastupničkog doma PS BiH i Povjerenstvom za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, promet i veze Doma naroda PS BiH. Osobito se ističe važnost ostvarivanja kontinuiteta razmjene informacija i usklađenosti ključnih regulatornih aktivnosti sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, koje je nadležno za kreiranje politike u skladu sa Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH.

Svi dosadašnji modaliteti međusobnog praćenja i usklađivanja djelovanja nastaviti će se i u 2012. godini sa Regulatornom komisijom za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatornom komisijom za energetiku Republike Srpske, kao i sa drugim regulatornim tijelima uspostavljenim na državnoj razini, prije svega sa Konkurentijskim vijećem BiH.

Uvažavajući potrebu različitih razina odlučivanja za kvalitetnim i pouzdanim statističkim podacima u području energije DERK želi ostati aktivan administracijski izvor i referentan generator ovih podataka s kojim ciljem će nastaviti dosadašnju suradnju sa Agencijom za statistiku BiH.

Također, DERK će pratiti aktivnosti i trendove u kompletnom energetsom sektoru i neposredno se uključivati u sve relevantne događaje.

Kroz svoje djelovanje DERK će biti usmjeren na:

- donošenje tarifa u okviru svojih nadležnosti,
- izdavanje licenci,
- regulatorni nadzor licenciranih subjekata,
- kreiranje novih regulatornih pravila, te analiziranje ranije donešenih regulatornih pravila i postojeće prakse, uz pregled i reviziju akata DERK-a,
- razvoj modela pružanja pomoćnih usluga,

- uređenje jedinstvenog tržišta električne energije, uz posebitu pozornost na problematiku otvaranja veleprodajnog tržišta,
- jačanje kapaciteta u smislu ispunjavanja međunarodnih obveza u vezi sa regulatornim izvješćivanjem,
- socijalni aspekt u domeni regulatorne prakse,
- praćenje primjene ITC mehanizma i uspostave mehanizma koordiniranih eksplicitnih aukcija kapaciteta,
- odobravanje i nadziranje pravila koja razviju NOS BiH i Elektroprijenos BiH,
- praćenje pripreme *Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje od 2013. do 2022. godine*, te odobravanje *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za razdoblje od 10 godina*, kao i *Plana investicija Elektroprijenosa BiH*,
- informiranje reguliranih subjekata i javnosti o regulatornoj praksi,
- obavljanje ostalih poslova koji mu budu povjereni u nadležnost.

DERK planira aktivno sudjelovanje u pripremi i realizaciji Akcijskog plana i Razvoja legislative u elektroenergetskom sektoru BiH prema *acquis-u* EU, uz davanje doprinosa uklanjanju nedostataka u elektroenergetskom sektoru koji su navedeni u *Izvešću Europske komisije o napretku BiH u 2011. godini* i dokumentu *Strategija proširenja i ključni izazovi 2011-2012.*

U središtu zanimanja bit će i aktivnosti međunarodnih tijela koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije, prije svega onih u čijem radu DERK i sam sudjeluje:

- ECRB – Regulatorni odbor Energetske zajednice (uključujući Radnu grupu za električnu energiju, Radnu grupu za gas, Radnu grupu za zaštitu kupaca i Implementacijsku grupu za uspostavu Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi),
- ERRA – Regionalna asocijacija energetske regulatora (uključujući Stalni komitet za licence i konkurenciju, Stalni komitet za tarife i cijene i Radnu grupu za pravnu regulativu),
- MEDREG – Mediteranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa (uključujući *ad hoc* radne grupe za institucionalna pitanja, električnu energiju, gas, te okoliš, obnovljive izvore i energetske učinkovitost),
- ICER – Međunarodna konfederacija energetske regulatora,
- IERN – Međunarodna mreža energetske regulatora.

DERK će, također, nastaviti praćenje rada Vijeća europskih energetske regulatora (CEER) i Agencije za suradnju energetske regulatora (ACER).

Uvažavajući činjenicu da su novi propisi Europske unije o internom energetske tržištu (Treći paket) putem Ugovora o uspostavi Energetske zajednice postali obvezujući i za Bosnu i Hercegovinu, sa rokom njihove transpozicije i implementacije u domaće zakonodavstvo i elektroenergetske praksu do 1. siječnja 2015. godine, DERK će u narednom razdoblju posvetiti podrobnoj analizi sadržaja Trećeg paketa liberalizacije energetske tržišta EU kako bi se aktivnosti praktične implementacije svih relevantnih odredbi što uspješnije odvijala.

Dodatne informacije o radu i postupcima koje vodi Državna regulatorna komisija za električnu energiju mogu se naći u okviru internet prezentacije na adresi www.derk.ba, odnosno dobiti kontaktom na telefone 035 302060 i 302070, telefax 035 302077, e-mail info@derk.ba ili u sjedištu DERK-a u Tuzli, Ulica M. Jovanovića 4/II.

PRILOG A: Temeljni podaci o elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine

(korišteni podaci NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda u BiH)

Veći proizvodni objekti

Hidroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Trebinje I	3×60	180
Trebinje II	8	8
Dubrovnik (BiH+Hr.)	2×108	216
Čapljina	2×210	420
Rama	2×80	160
Jablanica	6×30	180
Grabovica	2×57,5	115
Salakovac	3×70	210
Mostar	3×24	72
Mostarsko blato	2×30	60
Peć-Mlini	2×15	30
Jajce I	2×30	60
Jajce II	3×10	30
Bočac	2×55	110
Višegrad	3×105	315

Termoelektrane	Instalirana snaga (MW)	Raspoloživa snaga (MW)
TUZLA	715	635
G3	100	85
G4	200	182
G5	200	180
G6	215	188
KAKANJ	450	398
G5	110	100
G6	110	90
G7	230	208
GACKO	300	276
UGLJEVIK	280	250

Temeljni podaci o prijenosnom sustavu

Nazivni napon dalekovoda	<i>dalekovodi</i>
	Duljina (km)
400 kV	864,73
220 kV	1.524,80
110 kV	3.888,63
110 kV - kablovski vod	31,78

Nazivni napon dalekovoda	<i>interkonekcije</i>
	Broj interkonekcija
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	22
Ukupno	36

Vrsta trafostanice	Broj trafostanica	<i>trafostanice</i>
		Instalirana snaga (MVA)
TS 400/x kV	9	6.090,5
TS 220/x kV	8	1.423,0
TS 110/x kV	127	4.785,0

Prijenosni odnos transformatora	Broj transformatora	<i>transformatori</i>
		Instalirana snaga (MVA)
TR 400/x kV	14	4.900
TR 220/x kV	14	2.100
TR 110/x kV	219	5.298

PRILOG B: Temeljni elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine

(GWh)

2011. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.113,63	1.817,09	1.395,40		4.326,12
Proizvodnja u termoelektranama	6.138,01	3.449,76			9.587,77
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	100,82	28,61	6,60		136,04
Proizvodnja	7.352,47	5.295,46	1.402,00		14.049,93
Distributivna potrošnja	4.284,17	3.556,16	1.363,04	271,71	9.475,08
Gubici prijenosa					324,17
Veliki kupci	417,17	124,08	2.216,62*		2.757,87
Potrošnja rudnika i crpljenje		14,23	21,22		35,45
Potrošnja	4.701,34	3.694,47	3.600,88	271,71	12.592,57
*Uključujući i 876,00 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2010. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	2.094,61	3.246,91	2.604,67		7.946,20
Proizvodnja u termoelektranama	5.012,79	2.856,00			7.868,80
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	182,77	62,11	8,54		253,41
Proizvodnja	7.290,17	6.165,02	2.613,21		16.068,40
Distributivna potrošnja	4.232,92	3.522,19	1.367,75	277,35	9.400,21
Gubici prijenosa					337,95
Veliki kupci	371,43	110,26	2.030,80*		2.512,49
Potrošnja rudnika i crpljenje		12,96	2,21		15,17
Potrošnja	4.604,35	3.645,41	3.400,76	277,35	12.265,82
*Uključujući i 1068,48 GWh koje su Aluminij i BSI nabavili kao kvalificirani kupci					
2009. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.631,23	2.577,36	1.939,82		6.148,41
Proizvodnja u termoelektranama	5.233,60	2.993,02			8.226,63
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	128,39	52,85	5,24		186,47
Proizvodnja	6.993,22	5.623,24	1.945,06		14.561,52
Distributivna potrošnja	4.132,46	3.403,46	1.349,97	272,22	9.158,11
Gubici prijenosa					306,46
Veliki kupci	367,30	120,90	1.630,16*		2.118,37
Potrošnja rudnika i crpljenje		14,34			14,34
Potrošnja	4.499,76	3.538,70	2.980,13	272,22	11.597,28
*Uključujući i 876,00 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2008. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.478,17	1.931,38	1.355,20		4.764,75
Proizvodnja u termoelektranama	5.749,51	3.094,41			8.843,92
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	112,60	58,70	4,30		175,60
Proizvodnja	7.340,29	5.084,49	1.359,50		13.784,28
Distributivna potrošnja	4.042,65	3.309,06	1.334,09	268,86	8.954,66
Gubici prijenosa					326,50
Veliki kupci	658,42	148,23	2.091,17*		2.897,83
Potrošnja rudnika i crpljenje		14,15			14,15
Potrošnja	4.701,08	3.471,45	3.425,26	268,86	12.193,15
*Uključujući i 1223,04 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2007. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.120,10	1.780,31	1.124,09		4.024,50
Proizvodnja u termoelektranama	5.365,00	2.607,16			7.972,16
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	107,51	66,94	4,01		178,46
Proizvodnja	6.592,61	4.454,41	1.128,10		12.175,12
Distributivna potrošnja	3.809,38	3.109,09	1.307,60	257,02	8.483,09
Gubici prijenosa					312,00
Veliki kupci	549,36	156,77	2.045,37*		2.751,50
Potrošnja rudnika i crpljenje		45,11	10,86		55,97
Potrošnja	4.358,74	3.310,97	3.363,83	257,02	11.602,56
*Uključujući i 547,78 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					

PRIOLOG C: Karta elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine sa operativnim područjima Elektroprijenosa BiH i područjima elektroprivreda (prosinac 2011. godine)

